

Vammaisten palvelujen myöntämisen perusteet työntekijäohje 1.5.2021 alkaen

Sosiaali- ja terveyslautakunta 19.4.2021

Sisällysluettelo

Diat:

3-17 Henkilökohtainen apu

18-25 Kotiin vietävät palvelut

26-37 Tukitoimet

38-44 Kehitysvammaisten palvelut

45-55 Liikkumista tukevat palvelut

56-69 Työ- ja päivätoiminta

70-87 Tuettu asuminen, palveluasuminen

Henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteet

8c§ (19.12.2008/981) Henkilökohtainen apu

Henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella:

- 1) päivittäisissä toimissa;
- 2) työssä ja opiskelussa;
- 3) harrastuksissa;
- 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa; tai
- 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan. Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa.

Henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee.

Edellä 1 momentin 3–5 kohdissa tarkoitettuja toimintoja varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Henkilökohtainen apu

- Päivittäisillä toimilla tarkoitetaan niitä toimintoja, joita ihminen tekee **säännöllisesti ja toistuvasti** ja jotka kuuluvat kiinteästi jokaisen elämään. Päivittäistoimet voivat liittyä liikkumiseen, pukeutumiseen, henkilökohtaiseen hygieniaan, vaate- ja ruokahuoltoon ja kodin siisteydestä huolehtimiseen sekä vaikeavammaisen henkilön huollossaan tai hoidossaan olevan lapsen päivittäisiin toimiin osallistumiseen. Avustettava voi tarvita apua myös päivittäisissä toimissa kodin ulkopuolella (esim. ostokset ja asioinnit) tai harrastuksissa ja elämyksissä (esim. kirjastossa, kerhoissa, tapahtumissa ja tilaisuuksissa) käymisessä.
- Asiakkaat voivat tarvita avustajaa myös **työssä ja opiskelussa**. Opiskelun pitää tähdätä tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen tai vahvistaa ammattitaitoa sekä parantaa mahdollisuuksia työllistyä. Muu opiskelu katsotaan harrastukseksi, joka sisältyy yhteiskunnalliseen osallistumiseen myönnettävään henkilökohtaiseen apuun. Asiakkaan tulee liittää hakemukseensa todistus opiskelu- ja työpaikasta.
- Asumisyksikössä olevan henkilön avun tarve turvataan ensisijaisesti henkilökunnan avulla. Tällöin henkilökohtainen apu voi tulla kyseeseen lähinnä toimissa, jotka tapahtuvat **kodin ulkopuolella**. Päätöstä tehdessä tulee arvioida onko asiakkaan tarvitsema palvelu henkilökohtaista apua vai voidaanko hänen avun tarpeeseen vastata tukihenkilötoiminnalla.

Henkilökohtaisen avun nettokustannukset ja asukaskohtaiset kustannukset vuonna 2019

	Kustannukset, €	Kustannukset, € / asukas
Helsinki	40 497 811	61,9
Espoo	10 852 385	37,5
Vantaa	8 650 325	37,0
Turku	6 801 118	35,2
Tampere	14 981 106	62,9
Oulu	10 294 038	50,1
Kuusikko	92 076 783	50,8

Henkilökohtaisen avun palvelunkuvaus

Henkilökohtainen apu on palvelu, jossa vaikeavammaiselle henkilölle myönnetään avustajan työtunteja. Avustajan työn turvin pyritään edistämään vaikeavammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön itsenäistä elämää ja tasavertaista osallistumista yhteiskunnan jäsenenä. Avun tarve ja avustajan työ ovat yksilölliset ja riippuvat vammaisen henkilön yksilöllisestä tilanteesta, avun tarpeesta ja elämäntilanteesta. Asiakas ohjaa avustajan työtä.

Vammaispalvelun työntekijä selvittää asiantuntijalausuntojen ja asiakastapaamisen perusteella, missä määrin vamma tai sairaus rajoittaa hakijan suoriutumista ja edistääkö avustajan saaminen hänen itsenäistä selviytymistä. Lisäksi selvitetään tarvittava henkilökohtaisen avun määrä eri toiminnoissa. Hakijan tilanne arvioidaan kokonaisvaltaisesti. Myös mahdollinen tarve muihin palveluihin selvitetään.

Päätös henkilökohtaisesta avusta tehdään palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Päätös voidaan tehdä määräajaisesti tai toistaiseksi voimassa olevana. Päätös on määräaikainen, mikäli asiakkaan toimintakyvyn tai olosuhteiden voi odottaa muuttuvan lähivuosina. Henkilökohtaisen avun päätös voidaan muuttaa myös lainsäädännön muuttuessa. Uuden palvelutarpeen arvioinnin perusteella henkilökohtaisen avun määrää voidaan muuttaa tai palvelu voidaan lakkauttaa, mikäli sen myöntämiskriteerit eivät täyty. Asiakas on **velvollinen** ilmoittamaan toimintakyvyssään ja olosuhteissaan tapahtuvista muutoksista.

Henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteet

Arvioinnissa huomioitava ensisijaiset etuudet

Henkilökohtaisen avun myöntämisen lähtökohtana on, tarvitseeko vammaisen henkilö välttämättä avustajan selviytyäkseen kyseisistä toiminnoista. Tällä tarkoitetaan sekä määrällisesti runsasta, jatkuvaluonteista ja vuorokauden eri aikoina ilmenevää, että vähäisempää, mutta toistuvasti ilmenevää välttämätöntä avun tarvetta.

Arvioinnissa huomioidaan vammaisen henkilön vamman aiheuttamat rajoitukset ja siitä aiheutuvien tukitoimien tarpeet. Lisäksi otetaan huomioon asiakkaan saamat muut mahdolliset ensisijaiset etuudet, tukitoimet ja palvelut.

Henkilökohtaisen avun tarvitsijalla tulee olla voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteuttamistapa. Avun tarpeen perustuessa pääosin hoivaan, hoitoon, valvontaan ja kuntoutuksellisiin tarpeisiin ei henkilökohtaista apua myönnetä. Avustaminen ei ole puolesta tekemistä ilman ohjausta.

Henkilökohtainen apu mahdollistaa yhteiskunnallisen osallistumisen kautta syntyviä sosiaalisia suhteita ja verkostoja. Sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen tarkoittaa mahdollisuutta tavata ystäviä, sukulaisia ja muita ihmisiä.

Henkilökohtaista apua myönnetään pääasiassa arkipäivisin tapahtuvaan avustamiseen klo 8-18 välillä.

Iltaisin ja viikonloppuisin avustajatunteja myönnetään todelliseen arvioituun tarpeeseen silloin kun se on asiakkaan tarpeesta johtuen välttämätöntä.

Päätöksessä määritellään eritellysti myönnetyt tunnit kuukaudessa palvelutarpeen mukaisesti.

Henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteet

Tarpeen todentaminen ja toteuttamismallien yhdistäminen

Myöntämisen perusteena on palvelun tarpeen todentaminen. Diagnoosi ei yksinään riitä palvelun saamiseen vaan päätöstä tehdessä tulee ottaa huomioon sairauden tai vamman vaikutus asiakkaan toimintakykyyn.

Päätöstä tehdessä tulee arvioida palvelun tarkoituksenmukaisuus eli tulisiko asiakkaan saada palvelut ensisijaisesti muista palveluista. Mielenterveysasiakkaat voivat olla pitkäaikaissairaita, mutta saattavat hyötyä sosiaalisesta kuntoutuksesta enemmän kuin henkilökohtaisesta avusta.

Asiakkaan toimintakyky on reunaehto järjestämistapaan. Asiakasta kuullaan järjestämistapaa pohdittaessa, mutta viimesijaisesti kunnalla on oikeus päättää henkilökohtaisen avun järjestämistavasta.

Henkilökohtaisessa avussa on pääsääntöisesti käytössä yksi järjestämistapa kerrallaan. Palvelusetelimallia voidaan käyttää työnantajamallin lisäksi tarkasti rajattuun palveluun (esim. opiskeluun tai työssäkäyntiin) tai poikkeustilanteessa palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteet

Omainen henkilökohtaisena avustajana

Avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö. Hallituksen esityksen (HE 166/2008) perusteluissa on mainittu vaikeavammaisen omaisena puoliso, lapsi, vanhempi, isovanhempi sekä muuna läheisenä henkilönä avopuoliso tai samaa sukupuolta oleva elämänkumppani.

Esimerkki erityisen painavasta syystä, jolloin omainen voi toimia avustajana: maahanmuuttajataustaiselle asiakkaalle voidaan myöntää henkilökohtaista apua kulttuurillisiin ja kielellisiin syihin perustuen niin, että eri osoitteessa asuva omainen voi toimia avustajana. Kieliryhmän on oltava erityinen. Lisäksi pohdittava kulttuurinen seikka millä perustella omaisen toimiminen avustajana voidaan hyväksyä.

Henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteet

Lomamatkalle myönnetty henkilökohtainen apu

Lomamatkojen henkilökohtaisen avun tunteja arvioitaessa ei oteta huomioon mahdollisia myönnettyjä harrastustunteja.

Matkat toteutetaan aina työnantajamallilla. Matkustamisena pidetään sitä, että kulkuvälineestä nouseaan maihin ja siellä vietetään x-määrä aikaa.

Henkilökohtaista apua myönnetään asiakkaalle ulkomaille lähtökohtaisesti 14 pv/vuosi. Pidemmät matkat pohdittava tapauskohtaisesti, onko lomamatkaa pidettävä asiakkaan tavanomaisena elämän toimintona (huomioidaan siis KHO ennakkopäätös asiassa).

Lomamatkalla korvataan avustajan turisti- tai hotellivero, koska se liittyy tiettyjen maiden (esim. Espanja/Mallorca) majoituksen kuluihin.

Asiakkailla, joilla ei ole avustajaa päivittäisissä toiminnoissa, voidaan myöntää avustaja yksittäisiin kilpailumatkoihin, jos hän edustaa Suomea vammaisurheilussa. Tällainen urheilu tulee joissain tapauksissa rinnastettavaksi työntekoon.

Henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteet

Erityistilanteet palvelun myöntämisessä

Oikeus henkilökohtaisen avun yölisään on haettava erikseen ja se perustuu todennettuun palvelutarpeeseen. Satunnaisesti tapahtuvasta perustellusta yöaikaisesta avustamisesta ei tehdä erillistä päätöstä, vaan vammaisten asiakasohjausyksiköstä saadun luvan perusteella tuntilistalla hyväksytään nämä satunnaiset yölliset avustustunnit. Jos asiakkaan elämäntilanne vaatii säännöllistä ympärivuorokautista henkilökohtaista apua, tehdään uusi palvelutarpeen arvio ja henkilökohtaisen avun päätös.

Henkilökohtaista apua voidaan myöntää perustellusti omaishoidon tuen asiakkaille harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen. Henkilökohtaisella avulla voidaan vastata asiakkaan päivittäisiin toimiin liittyvään avun tarpeeseen omaishoitajan työssäkäynnin aikana.

Palvelujen vertailu henkilökohtaiseen apuun

Tukihenkilö	Kotihoito	Henkilökohtainen apu
Tukihenkilö tukee vammaisia henkilöitä osallistumaan mm. harrastuksiin ja vapaa-ajanviettoon. Tukihenkilö voi auttaa itsenäistyvää nuorta irtautumaan lapsuuden kodista. Tukihenkilö voi tukea asumisyksikössä tai itsenäisesti asuvaa henkilöä yhteiskuntaan osallistumisessa ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Tukihenkilönä toimimisesta maksetaan palkkio. Palkkio on veronalaista tuloa. Tukihenkilötoimintaa myönnetään asiakkaalle alle 10 tuntia tai yli 10 tuntia kuukaudessa.	Kotihoitoa myönnetään hoitoa ja hoivaa tarvitsevalle. Kotihoidon palveluja ja henkilökohtaista apua voidaan yhdistää samalle asiakkaalle riippuen asiakkaan vammasta/sairaudesta ja avun tarpeesta. Kotihoidon palveluja voidaan hyödyntää näissä asiakkuuksissa esimerkiksi hoidollisissa tehtävissä tai aamu- ja iltatoimissa. Kotihoito voi myös huolehtia asiakkaan kerran yöaikaan tapahtuvasta asennon vaihtamisesta ja/tai wc-asioinnista. Mahdollisuus kotihoidon käyttöön harkittava tapauskohtaisesti ja perustuttava palvelutarpeen arviointiin. Sovittava asiakkaan ja kotihoidon kanssa.	Henkilökohtainen apu on toissijainen palvelu ts. se tulee kysymykseen, jos henkilö ei saa riittäviä tai sopivia palveluja muun lain nojalla. Asiakkaalla on subjektiivinen oikeus henkilökohtaisen avun palveluun palvelutarpeen mukaisesti, mikäli myöntämisen perusteet täyttyvät. Asiakas ymmärtää tarvitsemansa avun sisällön ja toimii nk. työnjohtajana henkilökohtaiselle avustajalleen. Avunsaajan on osattava suunnitella ja arvioida saamaansa apua. Avustettava on mukana/ osallistuu toimintaan. Henkilökohtainen avustaja ei tee puolesta vaan toimii avustettavan ohjauksessa.

Henkilökohtaisen avun järjestämistavat 8d§:

Henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan. Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua:

Työnantajamallilla 17,55 €/h	Ostopalveluna 13,49 €/h	Palvelusetelillä 17,22 €/h
Työnantajamallissa korvataan vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut. Vammainen henkilö valitsee avustajana toimivan henkilön. Avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.	Ostopalvelumallissa hankitaan vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avun palvelua yksityiseltä palveluntuottajalta. Ostopalvelu tuotetaan kilpailutuksessa määritellyn yrityksen kanssa. Päätöksen perusteella tehdään ostopalvelutilaus yritykselle, joka hankkii avustajan ja toimii hänen työnantajana.	Palvelusetelimallissa annetaan vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalvelujen hankkimista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetussa laissa (569/2009) tarkoitettu palveluseteli, jonka arvo vastaa vammaispalvelupäätöksessä myönnettyä henkilökohtaisen avun tuntimäärää. Palveluseteli myönnetään setelissä kerrottuun tarkoitukseen. Asiakas tilaa palvelun kunnan hyväksymältä yritykseltä. Tilauksen yhteydessä asiakas ja palveluntuottaja sopivat palvelun kestosta ja aikataulusta viranhaltijan palvelun myöntämistä koskevan päätöksen puitteissa.

Henkilökohtaisen avun eri muodot:

Henkilökohtainen apu Työnantajamallilla, ostopalveluna tai palvelusetelimallina

Henkilökohtainen apu on palvelu, jossa avustajan työn turvin edistetään vaikeavammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön itsenäistä elämää ja osallistumista yhteiskunnan jäsenenä.

Asiakkaan avun tarve ja avustajan työ ovat yksilöllisiä. Asiakkaan tulee ymmärtää tarvitsemansa avun sisältö ja osattava suunnitella ja arvioida saamaansa apu. Henkilökohtainen avustaja ei tee puolesta vaan asiakas ohjaa hänen työtä.

Palvelun järjestämisvaihtoehdot ovat:

- Työnantajamalli
- Ostopalvelu
- Palveluseteli

Palvelun järjestämistapa arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Järjestämistavasta päätettäessä on otettava huomioon ja kirjattava vaikeavammaisen henkilön oma mielipide.

Ammatillinen henkilökohtainen apu

Ammatillista avustajapalvelua myönnetään silloin, kun asiakkaan palvelutarve sisältää tavanomaisen avustajapalvelun lisäksi säännöllisesti avustustehtäviä, jotka ovat erityisen vaativia ja edellyttävät avustajalta ammatillista työtettä ja osaamista.

Ammatillista avustajalta edellytetään soveltuvuuden lisäksi soveltuvaa vähintään sosiaali- ja terveydenhuoltoalan perustutkintoa. Lääkehoitoon osallistuvalla avustajalla tulee olla osoitus lääkehuollon pätevyydestä ja kirjallinen voimassa oleva lääkehoidon lupa.

Ammatillisessa avustajapalvelussa avustajan on toteuttaa itsenäisesti asiakkaan tarvitsema hoidollinen toiminto.

Palvelukuvaus ja myöntämisen perusteet:

Ammatillinen henkilökohtainen apu

Runsaasti hoitoa ja hoivaa tarvitsevalle asiakkaalle voidaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella myöntää ammatillista henkilökohtaista apua. Ammatillista henkilökohtaista apua myönnetään silloin, kun asiakkaan palvelutarve sisältää tavanomaisen avustajapalvelun lisäksi säännöllisesti ja/tai ennakoimattomasti avustustehtäviä, jotka ovat erityisen vaativia ja edellyttävät avustajalta ammatillista työtettä ja osaamista. Palvelu voi korvata palveluasumisen. Ammatillisen avustajapalvelun sisältö mainitaan asiakkaan henkilökohtaisen avun päätöksessä ja palvelun tilauksessa.

Ammatillista avustajapalvelun työtä tekevältä avustajalta edellytetään soveltuvuuden lisäksi soveltuvaa vähintään sosiaali- ja terveydenhuoltoalan perustutkintoa (esim. lähihoitaja) sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) ja asetuksen (153/2016) mukaisesti. Lääkehoitoon osallistuvalla ammatillisen avustajapalvelun avustajalla tulee olla osoitus lääkehuollon pätevyydestä ja kirjallinen voimassa oleva lääkehoidon lupa.

Ammatillisessa avustajapalvelussa avustettavalla ei ole mahdollisuutta tai kykyä ohjata avustajan työtä, vaan silloin avustajan on osattava ammatillisen koulutuksen ja työstä saadun kokemuksen pohjalta itsenäisesti toteuttaa asiakkaan tarvitsema hoidollinen toiminto.

Järjestämistavat:

- Ostopalvelu
- Kaupungin oma toiminta

Pilotointi arviointijakso henkilökohtainen apu

- Vanhus- ja vammaispalvelussa on alkamassa henkilökohtaisen avun arviointijakson pilotointi, käynnistys omana toimintana keväällä 2021, suunniteltu kesto vuoden 2021 loppuun.
- Tavoitteena:
 - Henkilökohtaisen avun palvelutarpeen tarkempi todentuminen ja avustustuntien täsmällisempi arviointi päätöksenteon tueksi
 - Asiakkaan oikeusturvan varmistaminen
 - Ristiriitatilanteiden ratkaisu
 - Palvelutarpeen arvioinnin työkalujen kehittäminen

Kotiin vietävät palvelut myöntämisen perusteet

SHL 11§ Ammatillinen tukihenkilö

Lke 2§ Aamu- ja iltapäivätoiminta

Virallinen nimi "Koululaisen päivätoiminta ja lomatoiminta", Vammaisten henkilöiden palveluohje, kohta 6.2.6.

Lke 2§ Avustaja- tai hoitaja kotiin

Käytössä ainoastaan "Kotiin ostettava hoito". Tarkempi kuvaus palvelusta löytyy Vammaisten henkilöiden palveluohjeesta, kohta 6.2.9.1

VPL 8§ Neuropsykiatrinen valmennus (tehty sopeutumisvalmennuksen päätöksellä) Apotissa ei ole rakennettu omaa päätöspohjaa tälle palvelutuotteelle.

PALVELUKUVAUKSET

1

Ammatillinen tukihenkilö

Palvelua tarjotaan asiakkaan elämän murros- tai nivelkohdissa ja/tai tukemaan nuoren itsenäistymistä ja irtautumista lapsuuden kodista.

Asiakkaan osallisuuden lisäämiseksi yhteiskuntaan, arjen hallinnan taitojen lisäämiseen, mielekkään tekemisen löytymiseen tai perheen jaksamisen tukemiseen.

Tukityöskentely on tarpeenmukaista keskustelua, yhdessä tekemistä, harjoittelua ja ennen kaikkea mukana olemista.

Voimavaroja ja uusia toimintamalleja haetaan tuettavan ympäröivästä arjesta.

Asiat, joita käsitellään vaihtelevat asiakkaan elämäntilanteen ja tuen tarpeen mukaan.

Annettavan palvelun tavoitteita tarkennetaan ja arvioidaan asiakkaan kanssa työskentelyn aikana.

Asiakaskohtainen tuen tarve ja määrä ovat yksilöllisiä.

Voimavarojen kasvaessa tuen tarve vähenee.

2

Aamu- ja iltapäivähoito

Opiskelijoiden aamu- ja iltapäivätoimintaa, jotka eivät palvelutarpeen arvioinnin pohjalta pärjää tavallisessa iltapäivähoidossa tai pysty olemaan yksin kotona ennen koulupäivän aloittamista tai koulupäivän jälkeen.

Palvelulla mahdollistetaan vanhempien työssäkäynti tai opiskelu päiväaikaan.

Hoito on ryhmämuotoista toimintaa koulujen tai palveluntuottajan tiloissa.

PALVELUKUVAUKSET

3

**Avustaja
kotiin**

Kertaluontoisia/Kriisitilanteet

Avustaja kotiin on kotiin ostettava, asiakkaan palvelutarvetta vastaava ei-sairaanhoidollinen palvelu.

Asiakkaan henkilökohtaisessa asiointissa avustaminen ja neuvominen (erilaisten hakemusten ja lomakkeiden täyttö, avustusten ja etuuksien hakeminen ym.).

Huolenpitoa, valvontaa, avustaminen päivittäisissä toiminnoissa mm. wc-käynnit, hygienia, ruokailu, liikkuminen haastavat tilanteet

Palvelulla mahdollistetaan mm. vanhempien aikaa muille sisaruksille ja palvelujen odotusajaksi.

Korvaamaan tilapäishoitoa, jos perhe ei ole vielä valmis laittamaan lastaan pidempiaikaiseen hoitoon. Tällöin kyseessä alle 3 v. kotona hoidettavat lapset.

4

**Hoitaja
kotiin**

Hoitaja kotiin on kotiin ostettava palvelu, jonka tavoitteena on tukea asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja elämänlaatua, sekä itsenäistä selviytymistä turvallisesti kotona.

Tarkoitus on ylläpitää ja parantaa asiakkaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä

Palveluun kuuluu asiakkaan terveydentilan muutosten seuranta ja asianmukainen toiminta tilanteen muuttuessa.

Lääkehoidon toteuttaminen tarvittaessa. Lääkkeiden antaminen, lääkehoidon valvonta ja vaikutusten seuranta.

Lisäksi tulee huomioida asiakkaan liikkuminen, asiakkaan ja hänen ympäristönsä turvallisuus ja esteettömyys.

Palvelussa tulee toteutua asiakkaan, hänen omaistensa ja muun verkoston välinen yhteistyö, hyvä ammattitaito sekä hoidon jatkuvuus. Yhteistyö asiakkaiden omaisiin ja asioiden hoitajiin tulee olla sujuvaa. Terveystuollon ammatilaisen arvio tarpeesta ja kestosta.

PALVELUKUVAUKSET

5

Neuropsykiatri
nen valmennus

Neuropsykiatrinen valmennus on tavoitteellista ja suunnitelmallista ohjaus- ja tukitoimintaa, joka perustuu asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin.

Neuropsykiatrinen valmennus on määräaikainen tukipalvelu.

Valmennuksen tavoitteena sosiaalisen toimintakyvyn vahvistuminen ja itsenäiseen elämään tarvittavien selviytymistaitojen edistäminen sekä tulevaisuuden suunnittelu.

Työskentelyn tavoitteet ja aikataulu sovitaan yhdessä asiakkaan kanssa.

Tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan aktiivisesti valmennuksen aikana.

Sisällöt suunnitellaan asiakkaan tarpeiden mukaan.

Tavoitteet ovat konkreettisia ja liittyvät jokapäiväisen elämän vaikeuksiin, arjenhallintaan, opiskeluun ja ihmissuhteisiin.

Tavoitteet asetetaan siten, että asiakkaalla on mahdollisuus oppia, omaksua, ja etsiä uusia keinoja ja voimavaroja arkisiin tilanteisiin.

Työskentelyssä rakennetaan asiakkaalle uusia toimintamalleja arjenhallintaan yhdessä luotujen tavoitteiden pohjalta.

Työskentely tapahtuu asiakkaan omassa ympäristössä ja siinä huomioidaan asiakkaan ympärillä olevat verkostot

Asiakkaan kanssa yhdessä keskustellen etsitään hänelle parhaiten sopiva työskentelymuoto: se voi olla keskustelua, mallittamista, visualisointia, toiminnallisuutta tai jotakin muuta.

Myönnetään palvelutarpeen arvioinnin perustella, jos ei saa ensisijaisten palvelujen kautta (lapsiperheiden palvelut, KELA, HUS, terveydenhuolto) valmennusta.

Myöntämisen perusteet

Ammatillinen tukihenkilö

Pääsääntöisesti täysi-ikäisille, esim. autismin kirjon asiakkaille, joilla voi olla lisäksi liitännäissairauksia (esim. epilepsia).

Asiakkaiden tukeminen edellyttää nepsy-koulutusta, autismin kirjon erityisosaamista. Liittyen esim. autisminkirjoon, Myönnetään määräaikaisena palveluna elämän murrosvaiheisiin, 3-6kk. Tavoitteellista toimintaa, tavoitteet mahdollisimman konkreettisia, jotta vaikuttavuus pystytään arvioimaan

Neuropsykiatrinen valmentaja

Ohjauksellinen, määräaikainen 3-6 kk ja tavoitteellinen kuntoutusmenetelmä, laajemmat tavoitteet kuin Ammatillisella tukihenkilöllä. Valmennuksen tavoitteena sosiaalisen toimintakyvyn vahvistuminen ja itsenäiseen elämään tarvittavien selviytymistaitojen edistäminen sekä tulevaisuuden suunnittelu.

Aamu/iltapäivätoiminta

Vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun mahdollistaminen peruskouluikäisille kehitysvammaisille tai vammaisille

Avustaja/hoitaja kotiin

Kriisitilanteet ja lyhytkestoiset tilanteet, joissa perhe tarvitsee erityisesti tukea. Määräaikainen tuki max. 6kk, jonka jälkeen tarve arvioidaan tarvittaessa uudelleen.

Alle kolmevuotiaat kotona hoidettaville lapsille korvaamaan tilapäishoitoa, esim. jos perhe ei ole vielä valmis sijoittamaan lastaan pidempiaikaiseen hoitoon.

Pääsääntöisesti maksimiaika yöaikaiselle palvelulle on 9h

Kevyemmästä raskaampaan

Avustaja/hoitaja kotiin Ka. perushinta n. 33 €/h + lakisääteiset lisät;	Aamu/iltapäivätoiminta Hinta <u>ShL</u> n. 535 €/kk; Hinta <u>LKE</u> n. 350 €/kk (700 €/kk aamu- ja iltapäivätoiminta)	Ammatillinen tukihenkilö Hinta (perustaso 145,80 €/vko, vahvataso 250 €/vko; erityistaso 516,25 €/vko; ka. hinta 68 €/h);	Neuropsykiatrinen valmentaja Keksimääräinen hinta n. 78 €/h ja seksuaalineuvonta n. 117 €/h
Kevyempiä järjestämisen tapoja; 1.Järjestöjen vapaaehtoiset 2. Naapuriapu 3. Läheisverkosto	Kevyempiä järjestämisen tapoja; 1. Avoimet leikkipuistot 2. Kerhotoiminta	Kevyempiä järjestämisen tapoja; 1.Järjestöjen vapaaehtoiset, esim. SPR-ystävätoiminta 2. Key-ring esim. Simonkodin ja englannin mallit (alueella asuvat auttavat toisiaan) 3.Tukihenkilö toimeksiantosopimuksella 4.Henkilökohtainen avustaja	Kevyempiä järjestämisen tapoja: 1. Järjestöjen vapaaehtoiset 2. Key-ring esim. Simonkodin ja englannin mallit (alueella asuvat auttavat toisiaan) 3.Tukihenkilö toimeksiantosopimuksella 4.Henkilökohtainen avustaja

Järjestämistavat

Ammatillinen tukihenkilö	Neuropsykiatrinen valmentaja	Avustaja/hoitaja kotiin / Aamu/iltapäivätoiminta
Ostopalvelu	Ostopalvelu	Ostopalvelu

Tukitoimet myöntämisen perusteet

MÄÄRÄRAHASIDONNAISET PALVELUT JA TUKITOIMET

Sopeutumisvalmennus

Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet

Liikkumisvälineet

Muut välineet, koneet ja laitteet

Ylimääräiset vaatekustannukset

Ylimääräiset erityisravintokustannukset

- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 9 § (19.12.2008/981)
- Määrärahasidonnaiseen palveluun ja tukitoimeen vammaisella henkilöllä ei ole subjektiivista oikeutta, vaan tukea myönnetään talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa. Määrärahat tulee kuitenkin mitoittaa tiedossa olevan tarpeen mukaiseksi. Yksilölliset päätökset tulee tehdä ottaen huomioon etuuksien saamisen edellytykset ja kunnan talousarvio.
- Asunnonmuutostyöt ja asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet- näiden palvelujen osalta välttämättömiin on subjektiivinen oikeus

SOPEUTUMISVALMENNUS

Sopeutumis- valmennus

Palvelukuvaus: Sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Sopeutumisvalmennuksen muotoja voivat olla esimerkiksi kurssit, viittomakielen tai muun kommunikaatiotaidon opetus, liikkumistaidon opetus, asumisvalmennus tai -kokeilu

Sopeutumis- valmennus

Myöntämisen perusteet: Kursseja toteutetaan vammaispalvelulain perusteella sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Kommunikaatio-opetuksen saajat ovat kuulo- ja puhevammaisia henkilöitä. Opetusta voidaan myöntää lisäksi asiakkaan perheelle ja päiväkodin työntekijöille. Hakemuksen liitteenä tulee olla puheterapeutin, lääkärin tai kuntoutusohjaajan asiantuntijalausunto opetuksen tarpeellisuudesta, soveltuvasta opetusmuodosta ja opetuksen määrästä. Liikkumistaidon opetusta myönnetään HUS:n antaman suosituksen perusteella kurssimuotoisena tai yksilökohtaisena reittiliikkumisen opetuksena.

PÄIVITTÄISISTÄ TOIMINNOISTA SUORIUTUMISESSA TARVITTAVAT VÄLINEET, KONEET JA LAITTEET

Välineet, kon
eet ja laitteet

Palvelukuvaus: Vammaiselle henkilölle korvataan päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Välineet, kon
eet ja laitteet

Myöntämisen perusteet: Hakemukseen tulee liittää kustannusarvio ja toimintaterapeutin tai muun asiantuntijan lausunto hankinnan tarpeellisuudesta itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Välineen, koneen tai laitteen uusimisen hakemukseen tulee liittää selvitys tarpeesta ja kustannusarvio korjauskustannuksista ja/tai uuden laitteen hankinnasta. Välineen, koneen tai laitteen muutostöiden on oltava välttämättömiä eli niitä ei voi käyttää ilman muutostöitä. Muutostyöt korvataan uuteen tai käytössä jo olevaan välineeseen, koneeseen tai laitteeseen.

LIKKUMISVÄLINEET

Liikkumis- välineet

Palvelukuvaus: Vammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada korvausta tietyissä erityistilanteissa auton hankintaan. Edellytyksenä on, että auto on riittävän tilava sekä vammaisen henkilön että hänen tarvitsemien apuvälineiden kuljettamiseen. Auton hinnasta korvataan puolet, kuitenkin enintään 4000 euroa. Korvaus suoritetaan, kun koko hankintamaksu on suoritettu. Vähennyksenä otetaan huomioon autoveron palautus ja vanhan auton myyntihinta.

Liikkumis- välineet

Myöntämisen perusteet: Asiakkaan tulee tarvita autoa päivittäisessä liikkumisessaan. Päivittäisellä liikkumisella tarkoitetaan säännöllistä ja usein toistuvaa liikkumista, joka voi liittyä esimerkiksi työ- ja opiskelumatkoihin, säännöllisiin hoitoihin tai omista lapsista huolehtimisesta johtuviin velvoitteisiin.

Autoon tehtäviä välttämättömiä muutostöitä voivat olla esim. käsihallintalaitteet, nostolaitteet ja kääntyvä istuin.

MUUT VÄLINEET, KONEET JA LAITTEET

**Muut välineet,
koneet ja
laitteet**

Muita välineitä, koneita ja laitteita ovat mm: kommunikaatiomahdollisuuksia lisäävät viestintävälineet, kodinkoneet ja sekä harrastus- ja vapaa-ajan välineet.

Kommunikaatiomahdollisuuksia lisääviä viestintävälineitä voivat olla esim. kuvapuhelin, tekstipuhelin, mikrotekstipuhelin ja puhelimen apuvälineet, tallentavat AV-laitteet, tietokone ja siihen liittyvät lisälaitteet. Myöntämisen perusteena on, että viestintävälineen tulee edistää vammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista ja olla hänelle välttämätön päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa.

Kodinkoneen tarpeen perustana on vamma tai sairaus, joka aiheuttaa toimintarajoituksia. Myönnetyn kodinkoneen (esim. tiskikoneen) tulee edistää vammaisen henkilön omatoimista ja itsenäistä suoriutumista kotona

Harrastus- ja vapaa-ajan välineitä myönnetään vammaiselle henkilölle silloin, kun hän tarvitsee erityisvälineitä tai lisävarusteita aktiivisesti toteutuissa harrastus- ja vapaa-ajan toiminnoissa. Hakemukseen on liitettävä asiantuntijalausunto erityistarpeesta.

**Muut välineet,
koneet ja
laitteet**

YLIMÄÄRÄISET VAATEKUSTANNUKSET

Ylimääräiset
vaatekustan-
nukset

Palvelukuvaus: Vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kustannukset, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden edellyttämän tarpeellisen vaatetuksen hankkimisesta. Ylimääräisinä vaatekustannuksina korvataan tavanomaisten, valmiina ostettavien vaatteiden ja vammaisen henkilön vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsemien erityisvaatteiden kustannusten erotus. Lisäksi oikeus korvaukseen saattaa syntyä vaatteiden tavanomaista nopeammasta, vammaista tai sairaudesta johtuvasta kulumisesta. Kenkien hankintakustannukset rinnastetaan vaatekustannuksiin.

Ylimääräiset
vaatekustan-
nukset

Myöntämisen perusteet: Ylimääräiset vaatekustannukset korvataan yksilöllisen tarveharkinnan perusteella ja tällöin huomioidaan kunkin hakijan erityispiirteet. Vammaisen henkilön on esitettävä selvitys kustannuksista. Hakemukseen tulee liittää asiantuntijalausunto ja mahdollinen kustannusarvio hankinnasta. Kustannuksista huomioidaan kohtuullinen osa.

Vuodevaatteiden kulumista ei korvata. Myöskään painopeiton kustannukset eivät ole pääsääntöisesti korvattavia.

YLIMÄÄRÄISET ERITYISRAVINTOKUSTANNUKSET

Ylimääräiset
erityisravinto-
kustannukset

Palvelukuvaus: Vammaiselle henkilölle korvataan ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat erityisravinnosta tai erityisravintovalmisteista, joita henkilö joutuu käyttämään pitkäaikaisesti ja säännöllisesti. Ylimääräisinä erityisravintokustannuksina korvataan tavanomaisen ruoan ja erityisravinnon kustannusten välinen erotus.

Ylimääräiset
erityisravinto-
kustannukset

Myöntämisen perusteet: Hakijan on esitettävä lääkärintodistus, josta käy ilmi erityisravinnon välttämättömyys. Ennen erityisravintokustannusten korvaamista tulee selvittää mahdolliset ensisijaiset tukimuodot. Erityisravintokustannuksiin voidaan saada korvausta lapsen hoitotuen, vammaistuen, eläkkeensaajan hoitotuen ja sairausvakuutuslain perusteella.

ASUNNONMUUTOSTYÖT

- **Palvelukuvaus:** Asunnonmuutostyöt kuuluvat vammaiselle henkilölle subjektiivisena oikeutena turvattuihin palveluihin. Kunta korvaa vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa takia välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista eikä hän ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa.
- Korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asiakkaan asunnon välittömästä lähiympäristöstä. Vapaa-ajan asuntoon liittyviä muutostöitä ja asunnon normaaleja perusparannustöitä ei korvata. Uudisrakennuksiin, joissa esteettömyys voidaan huomioida rakennusvaiheessa, ei tehdä asunnonmuutostöitä.
- Asunnon muutostöistä aiheutuvat, vammaan tai sairauteen liittyvät, kohtuulliset kustannukset korvataan hakijalle kokonaan. Uudisrakennusvaiheessa tehtävistä muutostöistä suoritetaan korvaus vain niistä vammaisuudesta tai sairaudesta johtuvista lisäkustannuksista, jotka ylittävät vastaavan asunnon normaalit rakentamiskustannukset. Muutostöiden purkutyöt eivät kuulu vammaispalvelun kustannettaviksi. Asiakas neuvottelee usein suurissa muutostöissä vuokranantajan kanssa, että asunto jää muutostöiden jälkeiseen kuntoon. Tietyt muutostyöt kuten luiskat, hissit ja ovikoneistot siirretään asiakkaan muuton yhteydessä (ns. laina).

ASUNNONMUUTOSTYÖT

- **Myöntämisen perusteet:** Asunnon muutostöiden korvausta arvioitaessa henkilöä pidetään vaikeavammaisena silloin kun liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.
- Tukea myönnettäessä, kukin asiakkaan tilanne arvioidaan yksilöllisesti. Muutostöiden tulee tukea asiakkaan itsenäistä suoriutumista nyt ja tulevaisuudessa, ja korvattavien kustannusten tulee olla kohtuullisia hakijan kokonaistilanne huomioon ottaen.
- Asunnon muutostöiden tarpeellisuudesta ja välttämättömyydestä pyydetään lausunto toimintaterapeutilta, kuntoutusohjaajalta tai muulta asiantuntijalta. Tarvittaessa pyydetään lääkärinlausunto ja muita lausuntoja kuten lausunto HUS:n kuntoutusohjaajalta näkövammaisten valaistusmuutostöissä. Asunnon muutostöiden teknisestä toteutuksesta, tarkoituksenmukaisuudesta ja kohtuullisista kustannuksista hankitaan tarvittaessa lausunto toimialan rakennusalan asiantuntijalta.

ASUNTOON KUULUVAT VÄLINEET JA LAITTEET

- **Palvelukuvaus:** Kunta korvaa vaikeavammaiselle henkilölle asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa takia välttämättä tarvitsee niitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista eikä hän ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa.
- Korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat nostolaitteet, hälytyslaitteet, sähköinen ovenavausjärjestelmä tai vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet. Korvauksetta lainaksi myönnettäviä välineitä ja laitteita ovat hissit, luiskat ja sähköiset ovikoneistot. Näiden välineiden ja laitteiden korjaus- ja huoltokustannukset korvataan kokonaan.
- **Myöntämisen perusteet:** Välineiden ja laitteiden hankkimisesta korvataan kohtuulliset kustannukset kuten asunnon muutostöissäkin. Ennen päätöksen tekemistä tarkistetaan, onko asiakkaalla mahdollisuus saada vammansa tai sairautensa kannalta välttämättömät välineet ja laitteet käyttöönsä muuta kautta, esimerkiksi lääkinnällisestä kuntoutuksesta, Kelalta tai vakuutusyhtiöltä.

Kehitysvammaisten palvelut myöntämisen perusteet

Laki

- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 32 §

PALVELUKUVAUKSET

1 Oikeus erityishuolto- ohjelmaan

- Henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia. Lain soveltaminen ei edellytä kehitysvammadiagnoosia. Kehitysvammaisten erityishuollon tarkoituksena on edistää ihmisen suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, toimeentulosta ja sopeutumista yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja huolenpito.

2 tutkimus ja terveydenhuolto

- Kehitysvammaiselle henkilöille, joilla maksuttoman perusterveydenhuollon ja suun terveydenhoidon lisäksi on tarve erityispalveluun kehitysvammaisuuteen liittyvissä erityisasiantuntemusta edellyttävissä asioissa.
- Hoidon tarpeen arviointi tehdään Vantaan vammaispalvelujen moniammatillisessa tiimissä, jonka jäseninä ovat lääkäri, psykologi ja sairaanhoitaja.
- Terveystieteiden ammattilaisen arvio kestosta.

PALVELUKUVAUKSET

3

**Kuntoutt
ava
päivähoi
to**

- Kehitysvammaiselle tai muuten erityishuoltoa tarvitsevalle lapselle voidaan myöntää päivähoito maksuttomana kuntoutuksellisista syistä. Pääsääntöisesti päivähoitoa voidaan järjestää vain kehitysvammaisen lapsen vanhempien työssäkäynnin takia. Jos päivähoidolle on tarvetta muista syistä, harkitaan palvelun myöntämistä yksilöllisin perustein. Jos loma-ajan hoidon tarve johtuu muusta syystä ja sen tarve on perusteltua, voidaan hoitoa järjestää. Kehitysvammaiselle koululaiselle järjestetään päivähoitoa erityishuoltolain nojalla koulun loma-aikoina yksilöllisen tarpeen mukaan.

4

**seksuaa
literapia**

- Seksuaaliterapiaa voidaan myöntää kehitysvammaisille, autismin kirjon sekä muille erityistä tukea tarvitseville henkilöille, joiden seksuaalisuuteen liittyvät pulmatilanteet eivät ratkea seksuaalineuvonnan keinoin. Seksuaaliterapeutin konsultaatiolla voidaan tukea myös asiakkaan lähiyhteisöä seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä.
- Pääsääntöisesti myönnetään 5-10 kerran jakso. Terveystieteiden ammattilaisen tuki arvioinnissa tarvittaessa.

PALVELUKUVAUKSET

5 Koululaisten päivä- ja lomatoiminta

- Päivätoimintaa myönnetään perusopetuksen vammaisopetuksen kehitysvammaisten- tai autismin kirjon ryhmien oppilaille. Päivätoiminta järjestetään koulun tiloissa palvelun tarpeen mukaisesti ennen opetuksen alkamista ja opetuksen jälkeen. Heinäkuussa hoitoa myönnetään vain välttämätöntä hoitoa varten esim. lasten vanhemmat ovat työssä, opiskelevat tai muu perusteltu syy ja eivät saa järjestettyä muuta hoitoa. Vanhempien on toimitettava vammaispalveluihin työnantajan todistus siitä, että ovat työssä ko. aikana.

6 Tahdosta riippumaton erityishuolto

Henkilö voidaan määrätä erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta, jos:

1. hän ei kykene tekemään hoitoaan ja huolenpitoaan koskevia ratkaisuja eikä ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia;
2. hän todennäköisesti vakavasti vaarantaa terveyttään tai turvallisuuttaan taikka muiden henkilöiden terveyttä tai turvallisuutta; ja
3. hänen hoitoaan ja huolenpitoaan ei voida järjestää muulla tavoin.

Myöntämisen perusteet kun ensisijaiset palvelut kartoitettu

Oikeus erityishuolto-ohjelmaan

- **Henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia. Lain soveltaminen ei edellytä kehitysvammadiagnoosia. Tällöin ehovelmistelutyöryhmä arvioi oikeutta erityishuolto-ohjelmaan. Kehitysvammaisten erityishuollon tarkoituksena on edistää ihmisen suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, toimeentulosta ja sopeutumista yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja huolenpito.**

Tutkimus- ja terveydenhuolto

- **Henkilöille, jotka tarvitsevat terveyden- tai hammashoidossaan kehitysvammaisuuteen liittyvää erityisasiantuntemusta voivat saada kunnan järjestämiä erityispalveluita sekä erikoissairaanhoitoa. Hoidon tarpeen arviointi tehdään Vantaan vammaispalvelujen moniammatillisessa tiimissä, jonka jäseninä ovat lääkäri, psykologi ja sairaanhoitaja**

Kuntouttava päivähoito

- **Lapsille, joilla tunnistettu välttämätön/ehdoton tarve kommunikaation vahvistamisessa, struktuurin ylläpidossa, sosiaalisten taitojen tukemisessa, aistitoimintojen harjaannuttamisessa, fyysisen toimintakyvyn tukemisessa sekä tarve vertaissuhteiden kehitymisessä siten, että näiden tukeminen tapahtuu ammatillisesti päiväkodin henkilöstön ohjaamana. Kuntouttavana myönnetty päivähoito ei korvaa lapselle myönnettäviä terapioida.**

Seksuaaliterapia

Seksuaaliterapiaa voidaan myöntää kehitysvammaisille, autismin kirjon sekä muille erityistä tukea tarvitseville henkilöille, joiden seksuaalisuuteen liittyvät pulmatilanteet eivät ratkea seksuaalineuvonnan keinoin. Seksuaaliterapeutin konsultaatiolla voidaan tukea myös asiakkaan lähiyhteisöä

Koululaisten päivä- ja lomatoiminta

Oppilaille, joille Vammaisten asiakasohjaus on tehnyt palvelutarpeen arviointiin perustuvan päätöksen päivätoimintaan tai lomatoimintaan osallistumisesta. Koululaisten päivätoiminnasta ja lomatoiminnasta on ostopalvelusopimus sivistystoimen kanssa.

Myöntämisen perusteet

Tahdosta riippumaton
erityishuolto

- **Henkilön määräämisestä erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta Vammaisten Asiakasohjausyksikön on tehtävä Etevan erityishuollon johtoryhmälle kirjallinen hakemus. Erityishuollon johtoryhmän on päätettävä, määrätäänkö henkilö erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta. Päätöksen on sisällettävä perusteltu kannanotto siitä, ovatko edellytykset henkilön määräämiselle erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta olemassa.**

Liikkumista tukevat palvelut: myöntämisen perusteet

Laki

- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, § 23
- Ohje: Liikkumista tukevien palvelujen toimintaohje 1.4.2020 lähtien
- Sosiaali- ja terveyslautakunta 25.2.2020
- Laki ja asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380
- Vammaispalveluasetus 5 §:n, Vammaispalvelulaki 8 §:n 2 mom.
- Vammaispalvelu asetus 6 §, 4 §
- Ohje: Liikkumista tukevien palvelujen toimintaohje 1.4.2020 lähtien
- Sosiaali- ja terveyslautakunta 25.2.2020

Kevyemmästä raskaampaan

Julkisen liikenteen käytön ohjaus ja neuvonta, saattajapalvelut	Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu	Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu
Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia. Sosiaalihuoltolain mukaan esteetön julkinen liikenne ja sen käytön ohjaus ja neuvonta on ensisijaista. Menokaveri-toiminnalla tuetaan asiakkaita, joilla on vaikeuksia lähteä kotoa ja jotka tarvitsevat tukea julkisten liikennevälineiden käyttämisessä. Palvelun myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Mikäli asiakas ei itsenäisesti pysty tai uskalla käyttää julkisia liikennevälineitä, voidaan asiakkaalle myöntää Menokaveri-tukihenkilö, jonka kanssa liikkua kodin ulkopuolella.	Sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin, jonka perusteella asiakkaalla katsotaan olevan suuria vaikeuksia käyttää julkisia liikennevälineitä. Lisäksi asiakkaan tulot ja käytettävissä oleva varallisuus vaikuttaa myöntämiseen, vaikka tarkoista tulo- ja varallisuusrajoista on luovuttu. Määrärahasidonnaisessa palvelussa etusijalle asetetaan heikoimmassa asemassa olevat asiakkaat.	Vammaispalvelulain mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Subjektiivisena oikeutena turvattu palvelu on järjestettävä asiakkaan täyttäessä myöntämis-perusteet.

Palvelukuvaus Menokaveri ja sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu

- Ensisijaisesti tulee hyödyntää julkista liikennettä, jota on kehitetty esteettömäksi sekä lähibusseja jotka on suunniteltu liikuntaesteisten käyttöön. Asiakkaille annetaan neuvontaa ja ohjausta julkisen liikenteen käyttämiseen.
- **Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille**, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua kodin ulkopuoliseen asioimiseen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi (kun yleiset palvelut eivät riitä). **Menokaveri**-toiminnalla tuetaan asiakkaita, joilla on vaikeuksia lähteä kotoa ja jotka tarvitsevat saattajapalvelua julkisten liikennevälineiden käyttämisessä tai kodin ulkopuolisessa asioinnissa. Palvelun myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Mikäli asiakas ei itsenäisesti pysty tai uskalla käyttää julkisia liikennevälineitä ja tarvitsee saattajapalvelua kodin ulkopuoliseen asiointiin tai vapaa-ajan toimintoihin, voidaan asiakkaalle myöntää Menokaveri-tukihenkilö, jonka kanssa liikkuu kodin ulkopuolella tavoitteena itsenäinen suoriutuminen ja voimaantuminen. Menokaveritoiminta on tukihenkilötoimintaa, joka noudattaa vapaaehtoisuuden periaatteita, vaikka menokaverille maksetaan palkkio (kun toimintaa 5-10 h/kk).
- **Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu:** Sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin, jonka perusteella asiakkaalla katsotaan olevan **suuria vaikeuksia käyttää julkisia liikennevälineitä**. Lisäksi asiakkaan tulot ja käytettävissä oleva varallisuus vaikuttaa myöntämiseen, vaikka tarkoista tulo- ja varallisuusrajoista on luovuttu. Palvelu on tarkoitettu **heikoimmassa asemassa oleville** (määrärahasidonnainen palvelu). Käytettävissä olevalla varallisuudella tarkoitetaan varallisuutta, joka on kohtuullisilla järjestelyillä mahdollista saada käyttöön. Voidaan myöntää 2-8 yhdensuuntaista matkaa/kk. Määrään vaikuttaa toimintakyky ja matkojen tarve sekä tulot/varallisuus. Korvataan enintään 30 e/yhdensuuntainen matka, tämän ylittävän osuuden asiakas maksaa kuljettajalle. Tarvittaessa voidaan myöntää palvelulisä tai invalisä. Sosiaalihuoltolaki on ensisijainen, kun se takaa riittävät ja sopivat palvelut.

Palvelukuvaus

Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu

- Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta **välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista**. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 5 §:n mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on **erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia**.
- Palveluun on asiakkaalla subjektiivinen oikeus eli tukitoimi on järjestettävä asiakkaan täyttäessä myöntämisperusteet.
- Asiointi-virkistysmatkoja myönnetään vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Lisämatkoja voi hakea perustellusti (esim. erityiset harrastukset tai luottamustoimet). Ns. normaalit kauppa-, asiointi- ja harrastusmatkat kuuluvat 18 matkaan/kk. Lisäksi myönnetään välttämättömät työ- ja opiskelumatkat.
- Matkustusalue on asuinkunta ja määritellyt sen lähikunnat. Matkoja ei saa käyttää Kelan korvauksen piiriin kuuluviin matkoihin, kuten terveydenhuollon matkoihin.

Palvelujen myöntämisen perusteet: Menokaveri ja sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu

- **Liikkumista tukevia palveluja** järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia.
- **Menokaveritoiminnan** myöntämisen perusteina on se, että asiakkaalla on vaikeuksia lähteä kotoa ja hän tarvitsee tukea kodin ulkopuolisessa asioinnissa ja julkisten liikennevälineiden käyttämisessä. Mikäli asiakas ei itsenäisesti pysty tai uskalla käyttää julkisia liikennevälineitä, voidaan asiakkaalle myöntää Menokaveri-tukihenkilö. Asiakkaalla tulee olla kuitenkin riittävä toimintakyky arjen perustoiminnoista huolehtimiseen, asiakas ymmärtää toiminnan periaatteet ja kykenee suunnittelemaan ja sopimaan toiminnasta yhdessä Menokaverin kanssa. Asiakkaan tulee pystyä käyttämään julkisia liikennevälineitä ilman tukea tai vähäisen tuen / ohjauksen turvin.
- **Sosiaalihuoltolain** mukaisen kuljetuspalvelun myöntämisen perusteena on se, että asiakkaalla katsotaan olevan suuria vaikeuksia käyttää julkisia liikennevälineitä. Etusijalle asetetaan heikoimmassa asemassa olevat asiakkaat (tulo- ja varallisuusharkinta). Taloustilanne ja toimintakyky vaikuttaa myös myönnettävien matkojen määrään. Toimintaohjeissa edellytetään pitkäaikaista, yli vuoden mittaista liikkumisen haittaa.

Palvelujen myöntämisen perusteet: vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu

- **Vammaispalvelulain** mukaisen kuljetuspalvelun myöntämisen perusteena on se, että henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.
- Hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja hän ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.
- Hän ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla.
- Edellytetään pitkäaikaista, yli vuoden mittaista liikkumisen haittaa.
- Oikeus kuljetuspalveluun ei perustu pelkästään sairauteen tai diagnoosiin, vaan niiden vaikutukseen asiakkaan toimintakykyyn. Lisäksi myöntämiseen vaikuttaa asiakkaan olosuhteet, asumisympäristö ja toiminnallinen ympäristö.

Palvelujen myöntämisen perusteet vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu

- Lisäperusteita vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun: Erityisiä liikkumisen vaikeuksia katsotaan olevan kun esim: pyörätuoli jatkuvassa käytössä vaikeuttaen julkisen liikenteen käyttöä, (pyörätuolin käyttö pelkästään ei riittävä peruste), kävelymatka muutama metri (0-50m) apuvälineen avulla ja kyseessä pitkäaikainen liikkumisen haitta.
- Muistisairaus voi olla perusteena kun lisäksi erityisiä liikkumisen vaikeuksia, kuitenkin vaikutusta sillä tukeeko palvelu omatoimista/itsenäistä suoriutumista, kykeneekö asiakas käyttämään palvelua/palvelun tarve. Saattaja-apua myönnetään tarpeen mukaisesti sosiaalihuoltolain mukaan.
- Välttämätön tarve perusteena, ei merkitystä sillä että tarve johtuu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu on aina kuitenkin ensisijainen kun kyseessä ikääntymiseen liittyvä toimintakyvyn heikentyminen. Vaikutusta on sillä, mikä on asiakkaan matkojen välttämätön tarve.
- Vakavat psyykkiset sairaudet voivat olla perusteena silloin kun asiakas ei pysty liikkumaan kodin ulkopuolella ilman kuljetuspalvelua
- Kehitysvammaisilla, jotka eivät kognition ja toiminnanohjauksen puutteen vuoksi pysty käyttämään julkisia liikennevälineitä, vammaispalvelulain perusteella myöntämisperusteina itsenäisyyden ja osallisuuden tukeminen
- Palvelun myöntäminen arvioidaan jokaisen asiakkaan ja esim. kehitysvammaisen tai muistisairaahan henkilön osalta erikseen: tukeeko itsenäistä suoriutumista
- Näkövammaisuuden osalta linjaus: kun molempien silmien yhteisen näkökentän laajuus pienempi kuin 60 astetta, haittaluokka 10 tai enemmän. Paremmen silmän näöntarkkuus silmälasien korjauksin alle 0,3: Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu mahdollinen. Vammaispalvelulain mukaisessa oltava vaikeasti näkövammaisen, haittaluokka 17 tai suurempi (haitta-aste 85%), toiminnallinen näkökyky vaikuttaa lukujen lisäksi. (Haitta-aste(%) sama asia kuin haittaluokka x 5)

Palvelujen myöntämisen perusteet

- Asiakkaalle myönnetään **palvelulisä**, jos hän tarvitsee kuljettajan apua ennen matkaa ja/tai matkan päättyessä tavanomaista avustamista enemmän, kuten saattamista kohteeseen tai hakemista sisältä.

Oikeus **invalidisään** (myös shl-kuljetuspalvelussa) eli oikeus invataksien käyttöön syntyy kun asiakas tarvitsee invataksia pyörätuolin käytön takia

Perusteena kiireellisesti tehtävään päätökseen voivat olla esim. palliatiivinen hoito, ALS, nopeasti etenevä syöpä, vaikea aivovamma. Työ- ja opiskelumatkojen tarve on peruste tehdä kiireellinen päätös.

- Asiointi- ja virkistysmatkoille **vakiotaksioikeus** voidaan myöntää yksilöllisen tarpeen mukaan asiakkaalle, jos vakava sairaus tai vamma estää muun kuin tutun taksin käytön tai edellyttää tietynlaisen ajoneuvon käyttöä, esim. erittäin vakavat infektiosairaudet, vakavat mielenterveydelliset ongelmat jolloin asiakas on vaaraksi itselleen tai muille muun kuin tutun kuljettajan mukana. Vakiotaksioikeus myönnetään, jos asiakkaan matkojen käyttö estyy ilman vakiotaksia. Työ- ja opiskelumatkoilla on vakiotaksioikeus.
- Perusteena **omavastuusta vapauttamiselle** on pitkäaikainen toimeentulotuen saaminen. Pitkäaikaiseksi toimeentulotuen saamiseksi katsotaan 3 kk ajalta Kelan myönteinen perustoimeentulotuen päätös.

Palvelujen myöntämisen perusteet

Palvelutarpeen arviointi

- Kuljetuspalvelun myöntäminen perustuu laaja-alaiseen palvelutarpeen selvittämiseen, jossa saadaan tietoa asiakkaan elämäntilanteesta, toimintakyvystä ja voimavaroista. Selvitetään asiakkaan liikkumisen tarpeet ja mahdollisuudet kuten työmatkat, vapaa-ajan liikkumistarpeet, asiakkaan toimintakyky, apuvälineiden käyttö, joukkoliikenneyhteydet, kuten lähibussit ja ympäristön palvelut ja esteettömyys.
- Julkisen liikenteen pysäkin sijainti selvitetään ja julkisten liikennevälineiden saatavuus, mutta se ei ole määräävä tekijä kuljetuspalvelun myöntämisessä.
- Asiakkaan luo tehdään tarvittaessa kotikäynti ja hänen kanssaan tehdään koekävely sekä kuljetaan koematka julkisella liikenteellä.
- Vammaispalvelulain mukaisessa kuljetuspalvelussa voidaan edellyttää koematka, sosiaalihuoltolain mukaisessa kuljetuspalvelussa ei välttämättä vaadita koematkan tekemistä.

Järjestämistavat

Menokaveri	Sosiaalihoitolain mukainen kuljetuspalvelu	Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu
Kaupungin omana toimintana koordinoitu	ostopalvelu	ostopalvelu

Työ- ja päivätoiminta myöntämisen perusteet

Työllistymistä tukevat palvelut:

Työtoiminta

Työvalmennus ja palkkatyö

Päivätoiminta:

Vaikeavammaisten päivätoiminta

Kehitysvammaisten osallisuutta tukeva toiminta

Laki

- Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa ja työtoimintaa myönnetään sekä kehitysvammaisten erityishuoltolain että sosiaalihuoltolain perusteella.
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 16 §
Sosiaalihuoltolaki (710/1982) 27 d (työvalmennus)
Sosiaalihuoltolaki (710/1982) 27e § (työtoiminta)
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 2, 35 §
- Päivätoiminta
- Sosiaalihuoltolaki (1302/2014) 17 §
Vammaispalvelulaki 8 §
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 2, 35 §
- Päivätoimintaa voidaan järjestää myös uuden sosiaalihuoltolain 1301/2014 perusteella osana sosiaalista kuntoutusta.

Kustannukset (Kuusikko 2019)

- Kustannukset / vuosi

- **Työ- ja päivätoiminta(vpl):**

- Oma toiminta: 84 467,00 €/ vuosi

Osto: 100 278,00€/ vuosi

- **Työ- ja päivätoiminta(lke) :**

- Oma toiminta: 3 333 824,00€/ vuosi

Osto: 3 376 185€/ vuosi

- Kustannukset/ asiakas/ vuosi

- **Työ- ja päivätoiminta(vpl):**

- Oma toiminta: 4692,61 €

Osto: 5277,79€

- **Työ- ja päivätoiminta(lke) :**

- Oma toiminta: 9184, 09 €

Osto: 18 054,47€

Palvelukuvaus

- **Työllistymistä tukevat palvelut**

- Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevalla toiminnalla tarkoitetaan erityisien työhön sijoittumista edistävien kuntoutus- ja muiden tukitoimien järjestämistä. Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa järjestetään henkilöille, joilla vamman tai sairauden tai muun vastaavan syyn takia on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista ja jotka tarvitsevat työhallinnon palvelujen ja toimenpiteiden lisäksi tukitoimia työllistyäkseen avoimille työmarkkinoille.
- Kehitysvammalain mukainen työllistämistä tukeva palvelu on tarkoitettu henkilöille, joilla on vamman tai muun vastaavan syyn takia tarvetta työelämään valmentavalle, kuntoutukselliselle ja/tai työkykyä ylläpitävälle työtoiminnalle.
- Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevan toiminnan osana voidaan järjestää työtä, jossa työntekijä on työsuhteessa palvelun tuottajaan. Työssä noudatettavasta palkasta saadaan sopia työehtosopimuksella. Työvalmennus on 27 d § mukaista toimintaa
- Vammaisten henkilöiden työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakyvyn ylläpitämistä ja sitä edistävää 27 e § mukaista toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömille henkilöille, joilla vammaisuuden takia ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Palvelukuvaus

- **Työvalmennus**

- Vantaalla on vammaisille henkilöille oma työvalmennuspalvelu, joka etsii yhdessä asiakkaan kanssa hänen osaamistaan ja työkykyään vastaavaa työtä. Palvelu tarjoaa tukea ja työvalmennusta, tavoitteena parantaa ja ylläpitää asiakkaan työelämän taitoja. Työvalmennuksella pyritään tukemaan henkilön työllistymistä pysyvään työsuhteeseen. Palvelu on maksuton niin asiakkaalle kuin työnantajallekin. Työvalmennusta tarjotaan sekä yksilöllisesti että ryhmässä. Mikäli asiakas kykenee toimimaan palkkatyössä, ei hän ole oikeutettu samanaikaisesti vammaisten työ- ja päivätoimintaan vaan hänet ohjataan tällöin muiden kevyempien palvelujen piiriin. Työvalmennus voi olla myös työnkaltaista sosiaalipalveluna annettavaa sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa, josta ei makseta palkkaa vaan työosuusrahaa sekä mahdollisuuksien mukaan etuutena lounas (5h) ja työmatkalippu.

- **Työtoiminta**

- Työtoimintaa järjestetään yksilöllisesti asiakkaan taitojen, kiinnostuksen ja ammatillisten pyrkimysten mukaisesti. Toiminta on suunnitelmallista, tavoitteellista, toimintakykyä edistävää ja osallisuutta sekä sosiaalisia taitoja tukevaa. Työtoiminnan sisältö vaihtelee asiakkaan elämänhallintaa tukevasta toiminnasta aina tuottavaan työhön saakka. Perinteisen työtoiminnan rinnalla Vantaalla on erilaisia toimintamuotoja, jotka tukevat asiakkaan työllistymistä ja itsenäistä elämää. Työtoimintaan osallistumisesta asiakkaalle maksetaan työosuusrahaa, joka on verovapaa sosiaalinen etuus (yläraja 12€/pvä).

Palvelukuvaus

- **Kehitysvammaisten osallisuutta edistävä päivätoiminta**

- Kehitysvammaisten päivätoimintaa tarjotaan 16–65(68)-vuotiaille vantaalaisille vammaispalvelun asiakkaille heidän yksilöllisiä tarpeitaan ja tavoitteitaan vastaavalla tavalla, kehitysvammaisten erityishuoltolain perusteella. Nuorille, perusopetuksen päättävälle 16-18-vuotiaille etsitään ensisijaisesti jatko-opintopaikka. Päivätoiminta on tarkoitettu henkilölle, jonka toimintarajoite on niin vaikea, että se estää häntä osallistumaan sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan.
- Laaja-alaista tukea tarvitseville henkilöille järjestetään osallistumista ja osallisuutta edistävää toimintaa. Tavoitteena toiminnassa voi olla esimerkiksi aikuisuuden tukeminen, omatoimisuuden ja itsenäisen suoriutumisen lisääntyminen arjessa sekä itselle merkityksellisen, mielekkään toiminnan mahdollistuminen. Päivätoiminnan avulla voidaan myös edistää sosiaalista vuorovaikutusta, joka parantaa elämän laatua, lisää kontakteja. Päivätoimintaa on kuitenkin edelleen mahdollista järjestää esimerkiksi palveluasumisyksikön erillisissä tiloissa.
- Päivätoimintaa järjestetään asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja palvelusuunnitelman mukaisesti 1-5 päivänä viikossa. Päivätoiminnassa huomioidaan ja tuetaan asiakkaan yksilöllisiä voimavaroja. Osallisuutta tukevaa toimintaa järjestetään asiakkaan tavoitteiden, toimintakyvyn ja voimavarojen mukaisesti joko kokopäivätoimintana tai osapäiväisenä toimintana.
- Päivätoimintaa voidaan järjestää toimintakeskuksissa ja -yksiköissä, tai yksilöllisen suunnitelman mukaan muualla toteutettuna. Päivätoimintaa antaviksi yksiköiksi ei katsota puhtaasti hoivapalveluita tai sairaanhoitoa antavien yksiköiden palvelua. Päivätoiminta järjestetään ensisijaisesti Vantaan kaupungin omana toimintana. Erityistilanteessa ostetaan päivätoimintaa muilta palveluntuottajilta.
- Toimintaa tarjotaan myös virtuaalisesti, jolloin osallistuminen mahdollistuu esimerkiksi kotoa tai asumisyksiköstä etäyhteyksiä hyödyntäen. Etäyhteys toimintatapa mahdollistaa asiakkaalle osallistumisen toimintaan, kun fyysinen läsnäolo ei ole mahdollista. Sitä voidaan käyttää myös ns. täydentävänä palveluna säännöllisessä toiminnassa. Toiminta ei voi korvata kokonaan kodin ulkopuolella tapahtuvaa työ- tai päivätoimintaa. Virtuaalitoiminta on myös hyvä vaihtoehto pandemia-aikana. Huomioitava tuen ja ohjauksen tarve virtuaalipäivätoiminnan toteuttamisessa ja siihen osallistumisessa.

Palvelukuvaus

- **VAIKEAVAMMAISTEN PÄIVÄTOIMINTA**

- Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle päivätoimintaa, jos henkilö vammansa tai sairautensa takia välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Päivätoimintaa voidaan järjestää myös uuden sosiaalihuoltolain mukaan osana sosiaalista kuntoutusta.
- Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työikäistä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua työtoimintaan, ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.
- Vaikeavammaisten päivätoiminta on aktivoivaa sekä tavoitteellista kodin ulkopuolella järjestettyä toimintaa. Toiminta tukee itsenäisessä elämässä selviytymistä ja edistää sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Päivätoiminnan avulla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita kaikkein vaikeimmin vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista.
- Vaikeavammaisten päivätoimintaa järjestetään omana toimintana, osapäivätoimintana sekä ostopalveluina.

Palvelujen myöntämisen perusteet

- **Työllistymistä tukevat palvelut**
 - **Työvalmennus:** asiakasohjaus tarkastaa myöntämisen perusteet ja pyytää asiakkaalta B-lausunnon (vammaisuus, asperger, autismin kirjon henkilöt, laaja-alaiset häiriöt) sekä tekee palvelutarpeen arvioinnin.
 - **Palveluun pääsyn vaatimuksina on:**
 - Kyky toimia itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.
Kyky huolehtia omasta ruokailustaan ja lääkkeiden otostaan.
Kyky toimia tiimissä ja muissa sosiaalisissa tilanteissa.
Motivaatio työnhakuun ja työn tekemiseen.
Kyky noudattaa työaikoja ja työpaikan pelisääntöjä
Työkykyisyys: koulutus, työkokemus, edelliset arvioinnit, aikataulujen hahmottaminen, asuinkunta, työmatkaosaaminen tai itsenäinen taksin käyttö, ei mielenterveys/päihde ongelmaa ensisijaisena, terveydelliset seikat, kommunikointitaidot
Kyky kertoa itse/ilmaista omista asioistaan.
 - Työvalmennus Virtaamo haastattelee asiakkaan ja kartoittaa tarkemmin asiakkaan soveltuvuuden työvalmennuksen palveluun. Mikäli asiakas ei saavu kolmeen sovittuun tapaamiseen alkuhaastattelua varten, lähetetään muistutuskirje asiakkaalle. Jos ei sen jälkeen saavu paikalle, asiakkuus lopetetaan ja asiakas ohjataan soveltuvan palvelun piiriin.
- Työvalmennuksen päättäminen.** Mikäli asiakas ei pysty sitoutumaan hänelle tarjottuihin työpaikkoihin työvalmennuksen tuesta ja ohjauksesta huolimatta voidaan asiakkuus lopettaa. Asiakkaan palveluntarve kartoitetaan ja hänet ohjataan muiden palveluiden piiriin esim. työtoimintaan.
- Asiakas ei halua hakea töitä, aloittaa opiskelun tai ei tarvitse tukikäyntejä.

Palvelujen myöntämisen perusteet

- **Työtoiminta:**
- Päätös työtoiminnasta päätös perustuu palvelutarpeen arviointiin.
- Työtoimintapäivien määrä ja toteuttamistapa sovitaan ja arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa yksilöllisen tarpeen, tavoitteiden ja elämäntilanteen mukaan.
- Peruste 5 pvä/vko voi olla esim. asiakas ei voi olla kotona pitkiä aikoja itsekseen (vanhempien tai esim. puolison työssä käynnin vuoksi)
- Asiakkaalla on edellytyksiä osallistua työnomaiseen toimintaan, hänellä on esim. riittävät valmiudet.
- Asiakkaalla on motivaatio osallistua työtoimintaan, halu tehdä työtoiminnan työtehtäviä esim. erilaisia alihankinnan, kädentaitotöiden tai laitoshuollon tehtäviä (1-4 tuntia päivässä).
- Työtoiminta sopii henkilöille, joilla työ- ja toimintakykyä tuetaan, edistetään ja kehitetään työtoiminnan menetelmin ja joiden tavoite on kehittyä työelämätaidoissa. Tavoitteena voi olla esim. tulevaisuudessa tuettuun työtoimintaan osallistuminen tai työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Tuki työllistymiseen.

Palvelujen myöntämisen perusteet

- **Päivätoiminta (LKE, VPL):**
- Ensisijaisesti asiakkaalle järjestetään palvelu kuntalaisille suunnatuista palveluista mm. Liikuntapalveluista, aikuisopistosta. Järjestöjen tai kolmannen sektorin palvelut kartoitetaan. Näiden vaihtoehtojen tulee olla selvitettyinä/kokeiltava ennen vammaispalveluiden valikkoa. Työtoiminnan mahdollisuudet tulee olla selvitettyinä.
- Ennaltaehkäisyn näkökulma.
- Toimintaa voidaan myöntää 1-5 päivää viikossa osa- tai kokopäivätoimintana. Toimintaa myönnetään yksilöllisen tarpeen mukaan lain määrittämällä tavalla, asiakkaan näkemykset ja toiveet huomioiden. Käyntimääriä ja toteutustapaa tulee arvioida asiakkaan toimintakyvyn ja elämäntilanteen muuttuessa niin, että toiminta vastaa parhaalla mahdollisella tavalla yksilöllistä tarvetta ja tavoitteita.
- 3-4 päivää viikossa myönnetään asiakkaille toimintakyvyn edistämiseksi ja ylläpitämiseksi arjessa. Toimintakykyä ylläpidetään ja edistetään myös muissa arjen toimintaympäristöissä, kuten kotona, asumisyksikössä ja erilaisissa harrastustoiminnoissa jne.
- Viisi(5) päivää viikossa kokopäivätoimintaa voidaan myöntää esimerkiksi silloin
- Kun asiakas ei voi olla yksin kotona ollenkaan tai pitkiä aikoja (esim. vanhempien käydessä töissä).
- Tilanteessa, jossa se on asiakkaan arkistruktuurin ja –rutiinin ylläpitämisen kannalta välttämätöntä.
- Tilanteessa, jossa vaikeavammaisen hoito/valvonta kuormittaa perhettä kohtuuttomasti. Päivätoiminnan tuella vanhemmat jaksavat hoitaa ja huolehtia asiakkaasta mahdollisimman pitkään kotona vakituisen asumisen sijaan.
- Päivärytmin ylläpitäminen mm. autismikirjon henkilöt. Heille rutiinien muutokset saattavat olla niinkin haitallisia, että asiakkaan yleinen toimintakyky ja vointi romahtaa, mikäli hänellä ei ole strukturoitua ohjelmaa säännöllisesti päivissään eikä asiakkaalla ole itsellään esim. riittäviä toiminnanohjauksen taitoja hankkia itselleen vapaapäiviin strukturoitua ohjelmaa.
-

Kevyemmästä raskaampaan

Kaikille avoimet palvelut ja toiminta (järjestöt, 3.sektori, kaupungin muut palvelut (liikuntapalvelut, kulttuuri jne,))	Työvalmennus Työvalmennustoiminnot Osa-aika tai koko aika työ 8h-38.15h/vko	Työtoiminta Toiminta osa- tai kokopäiväisenä, 1-5 x viikko	Vaikeavammaisten päivätoiminta Kehitysvammaisten osallisuutta tukeva toiminta Toiminta osa- tai kokopäiväisenä, 1-5 x viikko
Näiden vaihtoehtojen tulee olla selvitettyä/kokeiltava ennen vammaispalveluiden valikkoa. Ennaltaehkäisyn näkökulma.	1. Virtaamo: Palkkatyö tai sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa yrityksessä (työvalmennuksen tuki harvoin) , hakemus 2. Työvalmennustoiminnot Palkkatyö tai sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa kaupungin omassa yksikössä, jossa ohjaaja paikalla (Tukea saa tarvittaessa päivittäin) 3. Ryhmämuotoinen: työvalmennus yrityksessä, pienryhmä (työvalmentaja paikalla koko ajan)	1. Luova työtehtävien räätälöinti 2. Virtuaalipäivätoiminta (osa toiminnasta) 3. Omana (ensisijainen) tai ostona Läpivirtaavuuden periaate: valmentava työote ja siirtyminen/liikkuminen eri toimintojen välillä toimintakyvyn ja halukkuuden/kiinnostuksen mukaan-> asiakaslähtöisyys	1. Avoimet palvelut mm. järjestöjen toiminta, vapaaehtoistoiminta, (Vpl) (sähköinen alusta!) 2. Virtuaalipäivätoiminta (osa toiminnasta) 3. Omana (ensisijainen) tai ostona

Järjestämistavat

Oma palvelu	Ostopalvelut	Henkilökohtainen budjetointi (erityisperustein)
Työvalmennus Virtaamo Työvalmennustoiminnat Kädentaitopaja Kapussi Käenkukka Tavian toimintakeskus Malminiityn toimintakeskus Myyrmäen toimintakeskus Ruukkukujan toimintakeskus	Puitesopimusten mukaisesti	Henkilökohtaisen budjetoinnin hankkeessa yhtenä kehittämiskohteena

Koululaisen/opiskelijan loma-ajantoiminnasta (SHL/LKE)

- Palvelu tarkoitettu koululaisille/opiskelijoille koulun loma-ajoille
- Opiskelijoille, jotka opiskelevat joko perusopetuksen vammaisopetuksen kehitysvammaisten ryhmissä tai vammaisopetuksen ryhmissä opiskelevat autistiset oppilaat
- Järjestetään pääsääntöisesti kehitysvammaisen tai autismin kirjon lapsen vanhemman työssäkäynnin turvaamiseksi

Pilotointi Virtuaalitoiminta

- Vanhus- ja vammaispalveluissa pilotoidaan virtuaalitoimintaa työ- ja päivätoiminnassa, uusi muoto järjestää ja toteuttaa toimintaa.
- Pilotti on alkanut joulukuussa 2020 ja suunniteltu kesto vuoden 2021 loppuun.
- Palvelukuvaus ja myöntämisen perusteet luodaan työ- ja päivätoiminnan ja ostoyksikön toimesta
- Etäyhteys toimintatapa mahdollistaa asiakkaalle osallistumisen toimintaan, kun fyysinen läsnäolo ei ole mahdollista.
- Toiminnan tavoitteena:
 - Tuottavuuden parantaminen
 - Syrjäytymisen ehkäiseminen joka vähentää palvelujen kuormittumista
 - Pandemian tai muun kriisin vaatimat erityisjärjestelyjen helpottuminen
 - Digitaitojen kehittyminen
 - Palvelujen monipuolistuminen, yksilöllinen muunneltavuus asiakkaiden tarpeiden mukaisesti

Tuetun asumisen myöntämisen perusteet

Lyhytaikainen asuminen
Asumisvalmennus
Tuettu asuminen
Palveluasuminen
Tehostettu palveluasuminen
Vaativa tehostettu palveluasuminen
Erittäin vaativa tehostettu palveluasuminen

Laki

- Sosiaalihuoltolain mukaan kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut.
- Asumista voidaan myöntää seuraavien lakien mukaan:
- Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Vammaisten henkilöiden asumispalvelut järjestetään vammaispalveluja koskevan lainsäädännön perusteella (380/1987).
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>
- Kehitysvammalain (519/1977) mukaan asumisen järjestäminen on erityishuoltoon kuuluva palvelu.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519#L1P2>

Kevyemmästä raskaampaan palveluun

Ydinkohdat asumisen päätöksen tueksi

Lyhytaikainen asuminen ja hoito	Asumisvalmennus (voi toteutua sekä palveluasumisessa että tehostetussa palveluasumisessa)	Tuettu asuminen Keskim. hinta 90€/tunti	Palveluasuminen Keskim. Hinta 85,5€/vrk	Tehostettu palveluasuminen keskim. Hinta 155€/vrk Vaativa tehostettu palveluasuminen keskim. Hinta 242€/vrk	Erittäin vaativa tehostettu palveluasuminen hinta 375€/vrk
Lyhytaikaisen palveluasumisen ja hoidon tavoitteena on suunnitelmallisesti tukea asiakkaan läheisten hoitovastuun helpottamista, jaksamista ja mahdollistaa esimerkiksi omaishoidon vapaiden pitäminen. Voidaan järjestää kaikkina palveluasumisen muotoina	Palvelu sisältää yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut palveluasumisen yksikössä tai sen välittömässä läheisyydessä, itsenäisen asumisvalmiuden tukemisen sekä asiakkaan asumisentuen tarpeen arvioimisen jatkoasumista suunniteltaessa.	Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla	Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä ohjausta, tukea tai apua. Henkilökunta paikalla arkisin ja viikonloppuisin, ei yöaikaan.	Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. -Vaativa tehostettu palveluasuminen edellyttää edellisen kuvauksen lisäksi lisätarpeita kuten kahden hoitajan apua siirtymätilanteissa	Asiakkaalla voi olla vaikeasteisia lisävammoja ja -sairauksia esim. sokeus tai kuurous, liikuntavamma, satunnaista haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä, kommunikoinnin vaikeuksia ja autistisia piirteitä. Jotkin näistä vaativat jatkuvaa seurantaa tai paljon tukea. Suuri avun tarve voi johtua asiakkaan vaikeavammaisuudesta tai psyykkisen tilan tai autismin takia.

Palvelukuvaus

Lyhytaikainen palveluasuminen ja hoito vammaisille ja kehitysvammaisille

- Henkilöstömitoitus on vähintään 0,3 palveluasumisessa, vähintään 0,6 tehotetussa palveluasumisessa, vähintään 0,8 vaativassa tehotetussa palveluasumisessa ja vähintään 0,9 erityisen vaativassa tehostetussa palveluasumisessa.
- Lyhytaikaisen palveluasumisen ja hoidon tavoitteena on suunnitelmallisesti tukea asiakkaan läheisten hoitovastuun helpottamista, jaksamista ja mahdollistaa esimerkiksi omaishoidon vapaiden pitäminen. Palvelu turvaa vammaisen henkilön huolenpidon tilanteissa, joissa hänestä yleensä huolenpitovastuussa olevat läheiset eivät voi hänestä huolehtia.
- Lisäksi se mahdollistaa asiakkaalle itsenäisyyden kokemusta ja toteuttaa haluamia asioita. Lyhytaikaista asumista ja huolenpitoa voivat saada kaikenikäiset vammaiset henkilöt.
- Lyhytaikainen palveluasuminen ja hoito sisältävät yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut palveluasumisen tai tehostetun palveluasumisen yksikössä.
- Lyhytaikaista palveluasumista voidaan antaa myös tilapäisasumisena ja hoitona erilaisissa elämäntilanteissa. Näitä voivat olla akuutti kriisiasuminen esimerkiksi vesivahingosta johtuen, tai hoito-, tutkimus- ja kuntoutusjakso. Tarve on luonteeltaan väliaikaista. Palvelun kesto voi olla yhdestä vuorokaudesta kolmeen kuukauteen. Tilaaja arvioi tilapäisasumisen keston aina asiakas- ja tilannekohtaisesti.

Palvelunkuvaus: asumisvalmennus

- **Henkilöstömitoitus on vähintään 0,3 palveluasumisessa tai vähintään 0,6 tehostetussa palveluasumisessa.**
- Asumisvalmennus on asumisen toimintojen arviointijakso itsenäiseen asumiseen muuttamista harkitsevalle kehitysvammaiselle.
- Asumisvalmennuksen tarkoituksena on avustaa asiakasta oppimaan arkielämässä tarvittavia taitoja.
 - Valmennuksessa tuetaan ja opetetaan taitoja, jotka lisäävät omatoimisuutta ja arjenhallintaa.
 - Valmennus- ja arviointi on tavoitteellista ennalta sovitun jakson ajan toteutettavaa toimintaa, joka perustuu asiakkaan yksilölliseen suunnitelmaan
 - Asumisvalmennuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä myös perheen ja muun palvelukokonaisuuden kanssa
- Valmennus- ja arviointi jakso toteutetaan valmiiksi kalustetussa asunnossa ja sinne asiakas saa tarvitsemansa lähellä olevan työntekijän tuen ja ohjauksen
- Asumisvalmennuksen tavoitteena on asumisen tuen tarpeen arvioiminen jatkoasumista suunniteltaessa. Asumisvalmennus sisältää yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut palveluasumisen tai tehostetun palveluasumisen yksikössä tai sen välittömässä läheisyydessä. Tukea annetaan elämän nivelvaiheissa, esimerkiksi lapsuudenkodista pois muuttaessa.
- Asumisvalmennusta annetaan arkisin ja/tai viikonloppuisin. Arkipäivisin asiakas voi olla koulussa, oppilaitoksessa tai työ- ja päivätoiminnassa.

Palvelujen myöntämisen perusteet: asumisvalmennus

- Asumisvalmennuksen kesto on 1-4 kuukautta ja tarvittaessa jaksoja voidaan myöntää useampia.
- Jakso voidaan toteuttaa yhtäjaksoisesti tai suunnitelmallisesti valmennuspäiviä lisäten jakson kuluessa
- Tuen tarve voi olla fyysisessä- ja/tai psyykkisessä toimintakyvyssä ja/tai sosiaalisissa tilanteissa.
- Asiakkaalla on tunnistettu tarve joko asumisen arvioinnille tai asumisvalmiuksien harjoittelulle.
- Palveluasumisessa järjestettävä jakso:
- Asiakas pääsääntöisesti toimii ja liikkuu itsenäisesti omassa kodissaan ja tutuissa paikoissa, mutta tarvitsee tukea liikkueessaan kodin ulkopuolella.
- Asumisvalmennuksessa asiakas voi tarvita useita kertoja päivässä tukea, ohjausta ja apua pääsääntöisesti kaikissa arkielämän vaatimissa asioissa ja niihin osallistumisessa.
- Tehostetussa palveluasumisessa järjestettävä jakso:
- Asiakas voi tarvita myös henkilökohtaista yöaikaista apua, tukea, ohjausta tai hoitoa, jolloin riittävä tuki voi tapahtua tekniikan avulla ja apu tulee olla saatavilla tarvittaessa.
- Asiakas voi olla arkipäivisin töissä tai opinnoissa tai muun päiväaikaisen toiminnan piirissä. Tuki painottuu ilta-aikaan ja on mahdollista saada myös niinä päivinä, kun asiakas ei ole päiväaikaisessa toiminnassa.

Palvelunkuvaus: tuettu asuminen

- Tuetun asumisen tavoitteena on ohjata ja vahvistaa asiakasta toimimaan elämässään mahdollisimman itsenäisesti, sekä opastaa asiakasta hyödyntämään lähialueen palveluja. Tuettu asuminen sisältää säännöllistä, asiakkaan toteuttamissuunnitelmaan perustuvaa ohjausta, jota voidaan antaa myös muualla kuin asiakkaan kodissa. Asiakasta tuetaan esimerkiksi päivittäisissä toiminnoissa, kodin ulkopuolisissa palveluissa sekä löytämään mahdollisuuksia elämys- ja vapaa-ajan toimintaan. Asiakas saa mielenkiintonsa mukaan ohjausta myös työelämään ja opiskeluihin liittyvissä asioissa.
- Tuetussa asumisessa asuva asiakas tarvitsee tukea ja ohjausta kyetäkseen asumaan itsenäisesti kotonaan. Asiakas asuu lähtökohtaisesti omassa kodissaan (vuokra-, omistus- tai muussa vastaavassa asunnossa). Asiakkaan tuen tarve on säännöllistä, mutta ei välttämättä päivittäistä.
- Asiakkaan tulee saada yhteys henkilökuntaan esimerkiksi teknisillä apuvälineillä, mutta ohjauksen tai tuen ei tarvitse olla päivittäistä.

Palvelujen myöntämisen perusteet: tuettu asuminen

- Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla. (SHL 21§)
- **RAI: Palvelutarpeiden luonne < Lievä, Arkisuoriutuminen <10, kognitiiviset toiminnot <2, kommunikointi <3,**
- Tuetussa asumisessa asuva asiakkaalla on kyky selvitä arkielämän toimista pääasiallisesti itsenäisesti, mutta hän tarvitsee tukea ajoittain omasta hyvinvoinnistaan huolehtimisessa, terveydenhuollossa, kodinhoidollisissa tehtävissä, uusissa tilanteissa ja kontakteissa sekä sosiaalisissa suhteissa.
- Asiakas pääasiallisesti liikkuu ja asioi kodinulkopuolella itsenäisesti.
- Tavoitteena on auttaa ja ohjata asiakasta toimimaan mahdollisimman itsenäisesti sekä luoda asiakkaalle tarpeellisia kontakteja asuinalueen palveluihin.
- Asiakkaan tuen tarve voi olla fyysisessä-, psyykkisessä toimintakyvyssä ja/tai sosiaalisissa tilanteissa.
- Tapaamisia voidaan toteuttaa myös teknologian avulla. Tukea voi saada arkisin ja viikonloppuisin, mutta ei yöaikaan.

Palvelunkuvaus: palveluasuminen

- **Henkilöstömitoitus palveluasumisessa on vähintään 0,3**

- Palveluasumisen tavoitteena on mahdollistaa asumispalvelut monimuotoisesti ja yksilöllisesti. Näitä ovat esimerkiksi ateriat- ja turvapalvelut sekä ohjaus ja tuki päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen.
- Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä ohjausta, tukea tai apua. Palveluntuottaja järjestää yksikköön siirtyville asiakkaille ja heidän läheisilleen maksuttoman tutustumiskäynnin asiakkaalle sopivana ajankohtana ennen muuttoa. Tutustumis-käynti sisältää asumisyksikön ja palvelujen esittelyä.
- Palveluasuminen sisältää asumisen lisäksi tarpeeseen perustuvaa ohjausta ja tukea asumisyksikössä. Yöaikainen ohjaus ja tuki voidaan tarvittaessa toteuttaa teknisten apuvälineiden avulla.
- Asiakkaat voivat olla päiväaikaan vammaispalvelujen toteuttamissuunnitelman mukaisesti koulussa, opiskelemassa tai työ- ja päivätoiminnassa. Yhteistyö koulun, oppilaitoksen tai työ- ja päivätoiminnan kanssa on oltava säännöllistä yhteistoimijuuden sekä ajantasaisen tiedonkulun turvaamiseksi. Palveluasumisessa on huomioitava asiakkaan osallistuminen työ- ja päivätoimintaan toteuttamissuunnitelmansa mukaisesti. Mikäli asiakas osallistuu toimintaan osapäiväisesti tai joinakin päivinä, tulee asiakkaalle tarpeen mukaan asumisyksikössä järjestää korvaavaa aktiivista toimintaa.
- Lähtökohtaisesti asiakkaalle mahdollistetaan hyvä asuminen elämänsä loppuun saakka. Mikäli asiakkaan palvelutarve muuttuu, tulee muuttaa asuminen tarpeeseen vastaavaksi asumismuodoksi.

Palvelujen myöntämisen perusteet: palveluasuminen

- **Asiakas tarvitsee avustamista ja tukea useissa arkielämän toiminnoissa, mutta selviää osasta toiminnoista myös itsenäisesti** esim. aterian lämmittäminen ja ruokailu sekä lähteminen päivä-/työtoimintaan
- Asiakas tarvitsee apua ja tukea esimerkiksi vaatteiden pesussa, henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja liikkumisessa uusilla reiteillä.
- Tukea annetaan arkisin sovittuna aikana sekä tarvittaessa hoito-/tukisuunnitelman mukaisesti päivittäin, myös viikonloppuisin.
- **RAI: Palvelutarpeiden luonne <Suuri, Arkisuoriutuminen, välinetoiminnot <20, kognitiiviset toiminnot <3, kommunikointi <3,**
- Asiakkaalla ei ole yöaikaista palvelun tarvetta tai hänellä on mahdollisuus saada yöaikainen palvelu esim. kotihoidon käyntinä tai teknistä apuvälinettä käyttäen)

Palveluasuminen kotiin myöntämisen perusteet

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Päätös perustuu palvelutarpeen arviointiin.

Palveluasuminen voidaan järjestää joko erityiseen palveluasuntoon tai muuhun asuntoon, jossa vaikeavammainen henkilö asuu. Vammaispalveluasetuksen 10 §:n mukaan palveluasumiseen kuuluvat ne asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle. Päivittäisissä toiminnoista suoriutumisen avuntarpeen tulee olla jatkuvaluonteisesta, vuorokauden eri aikoina tapahtuvaa tai muutoin erityisen runsaasta.

Palveluasumisen järjestämiseksi tarkoitetut kotihoidon palvelut ja tarvittaessa siihen liittyvät kotihoidon tukipalvelut ovat asiakkaalle asiakasmaksulain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan maksuttomia. Jos asiakkaalla on kaupungin tukipalveluna turvapalvelu, niin turvapalvelusta asiakas maksaa puhelinliittymään liittyvät kulut.

Palvelunkuvaus: tehostettu palveluasuminen

• **Henkilöstömitoitus** **tehostetussa palveluasumisessa on vähintään 0,6**

- Tehostetun palveluasumisen tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen sekä mahdollisten sairauksien hyvä hallinta. Tehostetun palveluasumisen yksikössä henkilöstöä on paikalla ja palveluja järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti.
- Asiakas tarvitsee ohjausta, tukea ja apua kaikissa tai lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa. Näitä ovat esimerkiksi vuorovaikutus, toimintakyvyn ylläpito, päivittäinen selviytyminen ja asiointi kodin ulkopuolella. Asiakas voi asumisyksikön henkilöstön avulla käyttää useita yleisiä palveluja ja tulla osalliseksi tällä tavoin yhteiskunnan toimintoihin.
- Tuen ja huolenpidon antaminen on ympärivuorokautista, henkilökunnan tulee olla läsnä samassa asumisyksikössä: huoneistossa tai kerroksessa

Palvelujen myöntämisen perusteet: tehostettu palveluasuminen

- **Asiakas tarvitsee apua, tukea, ohjausta tai hoivaa kaikissa tai lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, kaikkina vuorokauden aikoina.** Tuen tarve vaihtelee yksilöllisen tarpeen mukaan ohjauksellisesta tuesta hoidolliseen apuun.
- **RAI: Palvelutarpeiden luonne >kohtalainen , Arkisuoriutuminen >25, kognitiiviset toiminnot >3, kommunikointi >2, haastava käyttäytyminen >1**
- Tuen tarve voi olla perustarpeista huolehtiminen, vuorovaikutus, toimintakyvyn ylläpito, päivittäinen selviytyminen ja fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen.
- Asiakkaalta saattaa puuttua vaaran taju, sekä ajoittain saattaa ilmetä haastavaa käyttäytymistä.
- Asiakas voi tarvita apua ajankäytön hahmottamisessa, kommunikoinnissa ja sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa.
- Asiakkaalla voi olla kykyä osittain liikkua itsenäisesti ja asioida lähiympäristössä. Asiakas tarvitsee ohjausta ja/tai tukea liikkumiseen ja asiointiin. **Asioidessaan kodin ulkopuolella asiakas tarvitsee apua asioimisessa.**
- Asiakkaalla saattaa olla käytössään apuvälineitä ja/tai hänellä voi olla liitännäissairauksia (esimerkiksi epilepsia)

Palvelunkuvaus: vaativa tehostettu palveluasuminen

- **Henkilöstömitoitus vaativassa tehostetussa palveluasumisessa on vähintään 0,8.**
- Vaativan tehostetun palveluasumisen tavoitteena on vastata ympäri vuorokauden runsaasti hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevan asiakkaan tarpeisiin.
- Asiakkaan päivittäinen ohjaus, tuki ja hoito sekä niihin liittyvät toiminnot voivat vaatia 1-2 työntekijää, asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Ohjaus, tuki ja hoito voivat liittyä esimerkiksi asiakkaan psyykkisen tasapainon ja stressitilan hallintaan, sekä niiden ennalta arvaamattomuuteen tai fyysisen auttamisen määrään. Asiakkaalle voi syntyä ennalta arvaamattomia tilanteita, joihin hän tarvitsee akuutin ohjauksen, tuen, avun tai hoidon. Asiakas voi asumisyksikön henkilöstön avulla käyttää useita yleisiä palveluja ja tulla osalliseksi tällä tavoin yhteiskunnan toimintoihin.
- Vaativassa tehostetussa palveluasumisessa henkilöstöllä on osaamista erittäin runsasta hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevan vammaisen henkilön tarpeisiin vastaamisesta. Henkilöstöllä on valmius käyttää erilaisia lääkinnällisiä laitteita (esim. lisähappi) ja apuvälineitä sekä suoriutua hoitotoimenpiteistä (esim. katetrointi, PEG-ruokinta, stoomat, liman tyhjennys).
- Tuen ja huolenpidon antaminen on ympärivuorokautista, henkilökunnan tulee olla läsnä samassa asumisyksikössä: huoneistossa tai kerroksessa.

Palvelujen myöntämisen perusteet: Vaativa tehostettu palveluasuminen

- **Asiakas tarvitsee apua, tukea, ohjausta tai hoivaa kaikissa tai lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa ympäri vuorokauden:** perustarpeista huolehtiminen, vuorovaikutus, toimintakyvyn ylläpito ja päivittäinen selviytyminen sekä asioidessaan kodin ulkopuolella.
- **Asiakas tarvitsee ajoittain kahden hoitajan apua, tukea, ohjausta ja apua.** Asiakas pystyy olemaan vain lyhyitä aikoja itsenäisesti yhteisissä tiloissa ja omassa asunnossaan.
- **Ohjauksen ja avuntarve on erittäin sitovaa.**
- **RAI: Palvelutarpeiden luonne > suuri, Arkisuoriutuminen perustoiminnot >25, Haastava käyttäytyminen >1, kognitio >3**
- Asiakas/ asiakkaan /asiakkaalta
 - Keskittyminen on vaihtelevaa, asiakas hyötyy yksilöllisestä strukturoinnista.
 - Aistiärsykkeisiin reagoimisessa voi olla lievää poikkeavuutta.
 - Saattaa puuttua vaaran taju, voi olla lisävammoja ja -sairauksia, liikuntavammoja, haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä.
 - Kommunikointitaidot voivat olla puutteellisia, sanallinen ilmaisu voi sisältää paljon ekolaliaa ja fraaseja. Asiakas käyttää jonkin verran kuvia ja/tai viittomia puheensa tukena, käyttää esimerkiksi päivätaulua.
 - Tarvitsee tukea ihmissuhteissa.
 - saattaa olla käytössään apuvälineitä ja/tai hänellä voi olla liitännäissairauksia (esimerkiksi epilepsia).
 - Sairauksien hoitotasapaino on hyvä.
 - tarvitsee uusiin tilanteisiin ennalta valmistautumista, tutuista sosiaalisista tilanteista selviää kohtalaisesti. Uusissa ja äkkinäisissä tilanteissa asiakas voi käyttäytyä hämmentävästi.

Palvelunkuvaus: Erittäin vaativa tehostettu palveluasuminen

- **Henkilöstömitoitus erityisen vaativassa tehostetussa palveluasumisessa on vähintään 0,9.**
- Asiakkaat voivat olla vaikeavammaisia henkilöitä, jotka tarvitsevat runsaasti henkilökohtaista tukemista, avustamista sekä hoivaa ja henkilökohtaista huolenpitoa ympärivuorokauden.
- Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja ja -sairauksia esim. sokeus tai kuurous, liikuntavamma, satunnaista haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä, kommunikoinnin vaikeuksia ja autistisia piirteitä. Jotkin näistä vaativat jatkuvaa seurantaa tai paljon tukea. Suuri avun tarve voi johtua asiakkaan vaikeavammaisuudesta tai psyykkisen tilan tai autismin takia.
- Asiakas tarvitsee apua ruokailussa, wc-käynneillä ja henkilökohtaisen hygienian hoidossa. Tuen tarve voi olla fyysisessä ja/tai psyykkisessä toimintakyvyssä ja/tai sosiaalisissa tilanteissa. Asiakas ei itse kykene huolehtimaan hyvinvoinnistaan ja tarvitsee tukea, ohjausta ja apua koko valvella olonsa ajan. Asiakas tarvitsee ajoittain apua liikkumiseen sisätiloissa sekä tukea, apua ja valvontaa liikkuessaan kodin ulkopuolella.
- Asiakkaalla on sellaisia käyttäytymisen piirteitä, jotka saattavat vaikeuttaa merkittävästi toimimista sosiaalisissa tilanteissa. Nämä saattavat tehdä kanssakäymisen vaativaksi ja lisäävät tarvetta ohjaukseen lähes kaikissa sosiaalisissa tilanteissa. Asiakas tarvitsee uusiin tilanteisiin ennalta valmistautumista, tutuista sosiaalisista tilanteista selviää kohtalaisesti. Ohjaus, tuki ja hoito voivat liittyä esimerkiksi asiakkaan psyykkisen tasapainon ja stressitilan hallintaan, sekä niiden ennalta arvaamattomuuteen tai fyysisen auttamisen määrään. Uusissa, äkkinäisissä ja asiakkaalle epämieluisissa tilanteissa asiakas voi käyttäytyä hämmentävästi ja uhata itsensä ja/tai muiden terveyttä, turvallisuutta tai asuinympäristön omaisuutta. Asiakkaalla saattaa olla tarve itsemääräämisoikeutta rajoittaviin toimenpiteisiin. Asiakas voi tarvita apua ajankäytön hahmottamisessa, kommunikoinnissa ja sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa.
- Asiakas tarvitsee ohjausta, tukea tai apua toiminnosta toiseen siirtyessä ja hän voidaan kommunikoida puhetta tukevilla tai korvaavilla kommunikointivälineillä. Asiakkaan sanallinen ilmaisu voi olla erittäin niukkaa, ja hänen tahto- ja tarvetilaansa voi olla vaikea saada luotettavasti selville. Asiakas saattaa käyttää vain yksittäisiä sanoja (hokemia), kuvia ja/tai viittomia, mutta voi tuetusti ilmaista itseään hyvinkin sujuvasti.

Palvelujen myöntämisen perusteet: Erittäin vaativa tehostettu palveluasuminen, mitoitus 0,9->

- Asiakkaat voivat olla vaikeavammaisia henkilöitä, jotka tarvitsevat runsaasti henkilökohtaista tukemista, avustamista sekä hoivaa ja henkilökohtaista huolenpitoa ympärivuorokauden.
- Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja ja –sairauksia esim. sokeus tai kuurous, liikuntavamma, satunnaista haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä, kommunikoinnin vaikeuksia ja autistisia piirteitä. Jokin näistä vaatii jatkuvaa seurantaa tai paljon tukea.
- Suuri avun tarve voi johtua asiakkaan vaikeavammaisuudesta tai psyykkisen tilan tai autismin takia.
- Tuen tarve voi olla fyysisessä-, psyykkisessä toimintakyvyssä ja/tai sosiaalisissa tilanteissa. Asiakas ei itse kykene huolehtimaan hyvinvoinnistaan ja tarvitsee tukea, ohjausta ja apua koko valveilla olonsa ajan.
- Asiakkaalla on häiritseviä käyttäytymisen piirteitä ja suuria puutteita sosiaalisessa tilannetajussa, jotka tekevät kanssakäymisen vaativaksi, ja hän tarvitsee ohjausta lähes kaikissa sosiaalisissa tilanteissa. Asiakas tarvitsee uusiin tilanteisiin ennalta valmistautumista, tutuista sosiaalisista tilanteista selviää kohtalaisesti. Uusissa ja äkkinäisissä tilanteissa asiakas voi käyttäytyä hämmentävästi.
- Asiakas tarvitsee ajoittain apua liikkumiseen sisätiloissa sekä tukea, apua ja valvontaa liikkuessaan kodin ulkopuolella.
- Asiakas tarvitsee apua toiminnosta toiseen siirtyessä ja hän kommunikoi vaihtoehtoisilla kommunikointivälineillä. Asiakkaan sanallinen ilmaisu voi olla erittäin niukkaa, ja hänen tahto- ja tarvetilaa voi olla vaikea saada luotettavasti selville. Asiakas saattaa käyttää vain yksittäisiä sanoja (hokemia), kuvia ja/tai viittomia, mutta voi tuetusti ilmaista itseään hyvinkin sujuvasti.
- Asiakkaan psyykkinen tila saattaa olla ajoittain hyvinkin levoton, jolloin hän tarvitsee kahden hoitajan apua, tukea ja ohjausta tai apuvälineitä esimerkiksi nostolaitetta.
- Osalla asiakkaista saattaa olla haastavaa käyttäytymistä ja toiminnan ohjauksen vaikeuksia, jotka edellyttävät runsasta ohjausta ja henkilöstön osaamista.
- Yöaikaan asiakas selviää yhden henkilön tuella. Kehitysvamman ja/tai autismin lisäksi asiakkaalla saattaa olla liitännäissairauksia (esim. epilepsia) tai vaikeavammaisuus, joka vaatii apuvälineiden käyttöä ja asiakas saattaa myös tarvita sairaanhoidollisia toimenpiteitä (esim. katetrointi).
- Asiakkaiden arki edellyttää henkilökunnalta erityisosaamista liittyen autismikirjoon, toiminnanohjaamiseen, mielenterveyden tukemiseen, kommunikaatioon tai fyysiseen avustamiseen.
- Asiakkaan avuntarve on säännöllistä ja toistuvaa siten, että asiakkaat tarvitsevat jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa, valvontaa ja arjen strukturointia, tällöin henkilökunnan tulee olla läsnä asumisyksikön samassa kerroksessa.

Järiestämistavat

Oma palvelu	Perhehoito	Ostopalvelu	Palveluseteli (jos on käytettävissä)
Lyhytaikainen hoito Myyrmäki Asumisvalmennus Martinlaaksonkujan asumisyksikkö Hämeenkyläntien asumisyksikkö Kytötien asumisyksikkö Tuettu asuminen Erityisasumisen asunnot Asiakkaan oma asunto Palveluasuminen Kytötie Kerokuja Hämeenkyläntie Martinlaaksonkuja Tehostettu palveluasuminen Martinlaaksonkujan asumisyksikkö Koivukoti- muuttamassa Myyrmäkeen Ruusuhaka	Lyhytaikainen hoito Palveluasuminen Tehostettu palveluasuminen	Kilpailutetut sopimuskumppanit Erityisperustein suoraosto	Tällä hetkellä ei ole käytössä